

גליון שיחת הברית מימי הנחל

י"ז ע"י
איחוד האברכים הצעירים דחסידי ברסלב ירושלים
"מורשת הנחל"

תורה הזמנית: כ"ד

גליון כ"ו

חג הפסח תשע"ד

נקודת החבר

נחמן חשין

במירון הוא עוה"ז ועיין בפנים].

הטעימינו טעם פסח

אולם מה שנדרש מאתנו הוא ה'איתערותא דלתתא'. כי בוודאי 'כדי חיונו בצמצום' מקבלים ע"י קיום מצוות החג בפשיטות, אמנם כמה שנכון עצמנו יותר בלימוד ליקוטי הלכות וכדו' שאר ספרי אמת מהאור הנפלא המאיר בימים אלו, כמה שנרבה בליקוטי תפילות והתבודדות ושיחה בינו לבין קונו ולצעוק "הטעימינו טעם פסח באמת"; "הטעימינו טעם מצה באמת"; "הטעימינו טעם חירות ויציאה מגלות הרוחני מגלות הדעת באמת", (עיין שיש"ק א' תר"ס) ונעשה הכל מתוך אמונה שלימה שזה בוודאי יפעול וישפיע עלי; אם בגלוי אם בסתר, ולא ניתן מדרך כף רגל להבע"ד, ואע"פ שצברתי כבר נסיון רבת שנים אשר עם כל ההכנות לא זו בנפשי כלום ממה שהייתי... מכל מקום נאמין לצדיקים שמגלים לנו, אשר "כן! אם תתפלל, אם תצעק אם תכין עצמך בפנימיות התורה [וגם בנגלה], תגיע! תזכה! תחיה בעוה"ב כאן בעוה"ז, יהיה לך כאן חיים מתוקים חיים נעימים שאי אפשר לשערם..." אז נזכה באמת לכל זה ונזכה באמת לצאת ממכלי הבע"ד אם מעט ואם הרבה, אם בגלוי אם בסתר, ולבלות ימינו בתורה ותפלה ועבודת ה'. כי "מה יש להאדם לעשות בזה העולם אין צריך כי אם להתפלל ולמוד ולהתפלל" (שיחות הר"ן רפ"ז).

ואפשר לרמז כי זהו מה שרביה"ק כותב בתורה ע"ד ח"ב "כי גם פורים הוא בוודאי דרך והילוך לפסח" כי בפורים מכניעים את המן עמלק שהם אפיקורסים וכופרים באמונה (עיין בליקו"ת תורה י"ט שאמונה מכניע את עמלק הכופר), ולכן אחר פורים - אחרי שהכניעו את עמלק את הכפירה את 'אשר קרד' הרוצה שנהיה אדישים ולא להתעורר לפני כל מצוה ויו"ט, עכשיו שיש לנו כבר אמונה אפשר לקבל את הפסח [ולכן כל המועדים וכו'] כי הכל כלול בפסח שהוא ראש למועדים]. כי היסוד לכל היא האמונה; להאמין שע"י ההכנה נזכה ונגיע אעפ"י שאיני רואה, וכ"ש כשכן רואים קצת ואפילו הרבה.

ה' יזכנו צו א כשר'ן פריילאכן פסח און "פורים שטייט נחמן ביי מרדכע'ן און פסח שטייט נחמן ביי פסח" ונזכה לאור הצדיק ולאור הפסח אמן.

הנה מתקרבים ימי הפסח הקדושים, הימים שבהם יצאנו ממצרים מעבדות לחירות, וכמובא במדרש (מובא בתורה ז' ועוד) שכל הגלויות נקראים בשם מצרים ע"ש שהם מצרים לישראל, וידוע שבכל שנה ושנה נמשכים ונעשים מחדש הניסים והנפלאות שנעשו לישראל בשנים שעברו שעליהם קבעו חז"ל כל המועדים, וכלשון מוהרנ"ת בתפילה הידועה על פורים (תפלה ל"ז ח"ב) "רבש"ע כבר גלית אונינו שכל הניסים והנפלאות... נעשים ונתגלים ומאירים בכל דור ודור ובכל אדם ובכל זמן, ואנו צריכים להמשיך קדושת פורים וקדושת כל הימים טובים והארת הניסים והנפלאות שנעשו אז בכל שנה ושנה, בכל דור ודור ובכל אדם ואדם בפרטיות".

בכן עכשיו בהתקרב ימי הפסח הקדושים - ימי החירות שבהם יצאו עם ישראל לפני כמה אלפים שנה ממצרים, באותם ימים קדושים ומוסוגלים יכולים גם אנחנו בשנה זו - תשע"ד לצאת מהמצרים שלנו, וכלשון מוהרנ"ת בהתפלה הנ"ל: "אתה יודע האמת שכל הניסים והנפלאות שעשית עמנו ביציאת מצרים... ובכל דור ודור עיקר הנס והישועה הוא ישועת הנפש".

בשבעת ימי הפסח הבע"ל ט נזכר לצאת מכל תאוותינו המגושמות שהבעל דבר הדביק בנו, מכל המידות רעות שאנו רוצים זה כמה להיפטר מהם, להשתחרר ממכלי היצה"ר המפיל עלינו עייפות בכל דבר שבקדושה וכגון בשעת התפלה שלא נכניס כוחנו בשלשת התפילות הקבועות כפי שרביה"ק מלמד אותנו, לצאת לחירות מקטנות המוחין שמכניס בנו היצה"ר שאינו מניח לנו לחשוב ולכסוף ולהגיע לחיים נעימים ומתוקים וערבים; הרבה הרבה יותר מהחיים בהם אנו נמצאים... והזמן לכל אלו הוא פסח חג חירותנו, בו אנו יוצאים מגלות הבע"ד וחילולתו לחירות עולם, לחיות בעוה"ז מעין עוה"ב, [כמו שמספרים מר' שמואל שפירא כשהיה פעם במירון אמר עפ"י תורה קי"ט ח"ב בסופו שכאן

דבר האיחוד

התגובות החמות שהגיעו עם הגליון שיצא לאור לקראת ימי הפורים הק', נסך בנו חיזוק עצום להוציא גליון נוסף לקראת ימי חג הפסח הק', ובין 'חלוקה' לנקיון הוצאנו גליון זה עם מאמרים מיוחדים ונפלאים מקדושתו של יום טוב מדברים.

ויה"ר שנזכה לאור הצדיק המאיר ביום טוב קודש, ולשמוע קול הקריאה הקורא ומגלה את הרצון, ועי"ז להכניע את מצח הנחש עם כל גזירותיהם ומחשבותיהם הרעות (עי' תורה ד' תנינא), אמן.

א פריילאכן כשר'ן פסח העורך

והגדת לבנך

מאמר מיוחד לכבוד חג הפסח

את עמלנו אלו הבנים

כשאנו מנסים לפעמים להתבונן ולהתעמק בנושא חינוך הבנים עד מהרה נוכחים לדעת עד כמה שאין בכוחנו כמעט לפתור את רוב הדברים והתמורות העוברים על כל ילד וילד משך כל שנות גידולו והתפתחותו.

על אף שאנו מצויים בתורתנו הק' במצות חינוך הבנים בכל מיני אזהרות בכל זאת יודעים אנו היטב שכמעט אין בכחות האדם להתחזקת אחר אין מספר טבעיים וחולשות המתפתחים בתוך נבכי נפשו של הילד משך כל ימי היותו תחת עינינו הפקוחה עד יום נישואיו.

ע"כ לפני הכל הבה נתפוס אומנות אבותנו שזכו להוציא ממעיהם צדיקים קדושים וטהורים בכח תפילתם הזכה שזעקו מעומק לבם באמת לזכות לזרע כשר, אולם גם כאן נכון לנו עבודה קשה וכמאמר רבינו ז"ל זיע"א: "והמשכיל המבין יש לו להתפלל כל ימיו שיזכה פעם אחד כל ימי חייו לדבר דיבור אחד של אמת לפני ה' כראוי" (ליקו"מ ק"ב), בפרט בענין גידול הבנים והצלחתם שהפניות של שקר גדול בזה מאוד ויותר מאשר בצרכים רוחניים אחרים.

כבר ראינו בעינינו הרבה חכמת חינוך אצל גדולי המחנכים שעברו גם נסיון חיים בזה אולם למרבה הצער לפעמים תכופים ביותר טפחה חכמתם על פניהם והתאכזבו מרה מפרי טיפוחם, ולא בכדי רווחת ההנחה אצל חכמי החינוך שבמקרים רבים מאד אין כמעט אפשרות טבעית לרדת לעומקה של הבעיה כדי למצוא פתרון.

אולם אין בכל זה כדי לגרוע מאומה מחשיבות ההתעסקות בתורת נפשם העדינה של ילדינו ובודאי שאין לגרוע מאומה מחיוב ההשתדלות והעמלה בזה כי על כן צוינו מאת הבורא ית"ש בתורתו הק', וכמו שהגדירו חז"ל הק' את שאנו אומרים בהגדה של פסח "ואת עמלנו אלו הבנים".

נושא רחב זה תפס מקום נכבד מאד משך כל הדורות אצל המושכים בעט סופרים, רבבות מאמרים עצות ורעיונות נכתבו ע"י גדולי המחנכים שהקב"ה שתל בכל דור ודור וביחוד אלה שלחמו נגד זרם המשכילים והמתקדמים למיניהם שרצו לחבל בכרם ישראל ע"י החדרת החינוך הכפרי לתוך נשמות טהורות ותמימות, מאמרים שלמים בליקוה"ל נכתבו ע"י מוהרנ"ת ז"ל בזה ובדברים חוצבים להבות אש שופך עליהם קיתונות של בוז וקללה למנוע את התפשטותם, וכמו"כ התפילות הנלהבות בליקוטי תפילות בו מתפלל מוהרנ"ת ז"ל מעומק לבו לבטל את הגזירה האיומה של "חיות רעות דורסים וטורפים" ר"ל.

תהלה לא-ל שזכינו בדורנו אנו להרבה מחנכים דגולים יראי ה' מומחים בתורת החינוך באופן מעמיק ביותר, וכמו"כ מצד ציבור ההורים ישנה כיום מודעות מרובה ונכונות בלתי רגילה לעשייה בתחום החינוך, מה שלא היה בדורות שלפנינו, הן בגלל ריבוי הספרים והקלטות היוצאים לאור והן בגלל הקשר הטלפוני ההדוק שיש בין המחנך להורה, ובודאי שיש בזה משום אתערותא דלתתא כדי לקרב את קץ הגאולה בב"א.

באוצר הגדול של דברי רבינו ז"ל ומוהרנ"ת זיע"א ישנם מרגליות יקרות של שיחות שבכתב ושבע"פ בתורת הנפש וחינוך הבנים אשר יש בכוחם לשמש לאבני יסוד חשובים ביותר למאמרינו בעניינים אלה, וכמו"כ מנהגי אנ"ש בכל דור ודור ושחיים אתנו כיום לאוריש"ט יש בהם כדי לשפוך אור גדול על דרך התעסקותנו בנושא זה.

יה"ר שה' יהיה בעזרנו בזכות הצדיקים להמשיך את שלשלת הזהב הנצחית של עם ישראל סבא וכמאמר רבינו ז"ל זיע"א: "אייערע קינדער זאלט איר דערציילן וואס

לכבוד חג הפסח אשר בו נצטוונו במצוה מיוחדת - הנוגעת

לא רק בחג הפסח כי אם בכל השנה כולה - הלא היא מצות "והגדת לבנך", הבאנו כאן מאמר מאלף מאת המחנך הדגול הר"ר משה גדליה אנשין שליט"א ובו מתבאר יסודות כלליים הנוגעים לכל אב ומחנך, ע"פ משנת רביה"ק ז"ע.

דא האט זיך גיטאהן".

השמחה בחינוך

בבואנו לכתוב על ענין כללי בחינוך הילדים דומה שאין דבר יותר כללי מאשר תפקיד השמחה בחינוך, וכפי מה שענינו רואות אפשר לקבוע בפשטות שמדה זאת עוברת כבריח התיכון המחזיק את כל הבנין הגדול והמסועף של כללי החינוך, כך שלא נשאר כמעט מה להאריך בפרטים ובפרטי פרטים, וזאת מלבד הסייעתא דשמיא הגדולה המתלווה למחנך או ההורה השרוי בשמחה ומה גדלה גם הצלחתו של ילד השמח תמיד.

הרי ידוע לכולנו שבספרי רבינו ז"ל בולט ענין השמחה יותר מאשר כל דבר אחר, רבינו ז"ל רואה במהות השמחה כדבר יסודי ביותר אשר בלעדו כמעט שא"ל לבצע דבר הן ברוחניות והן בגשמיות, ואכמ"ל בזה.

עוד הרבה יותר מכך קבעו חז"ל הק' באמרו: "כל הכועס חכמתו מסתלקת ממנו", דהיינו שקיימת תוצאה טבעית באדם המשולל משמחה עד כדי שלילת החכמה לגמרי, ועתה בפרט בבני דורנו אשר לחץ-הנפשי של האנשים מתגבר מיום ליום מרוב הטרדות וההתחייבויות, וביחוד אצל בעלי משפחות ברוכות ילדים כך שברוב הפעמים עושים ההורים שגיאות חמורות ונוק בלתי הפיך בילדיהם מרוב כעס וקפידה, וכמו"כ כמה התפרצויות שליליות והתנהגויות מוזרות באים מצד הילדים משום שהם שרויים בכעס או בעצבון.

ע"כ הבה נשקיע את כל כוחנו בחינוך בציר המרכזי הזה: לשמוח ולשמח, והיינו קודם הכל לגרום לעצמנו עד כמה שאפשר להיות תמיד במצב של שמחה ואחר-כך לשמח גם את הילדים, ובעצם כשאנחנו נשמח באמת השמחה תדבק בילדים באופן אוטומטי.

כשנעקוב בדייקנות מרובה אחרי סגנון דיבורנו אל הילדים והיחס אליהם ניווכח עד מהרה שחלק גדול במצב רוחו של הילד מושפע ונובע רק מכך, כמעט ואינו חשים שלפעמים בתנועת יד קלה או בשינוי קל בנימה של הדיבור משתנה הילד מן הקצה אל הקצה אפי' בהתנהגותו החיצונית, הילד כה רגיש לתנועתנו ולהבעת פנינו כך שילד אפי' בגיל צעיר מאוד מבין וחש אותנו ולפעמים הוא קורא גם את מחשבותינו ומה שנעשה בהגיגי לבנו ולא נגזים אם נאמר שהילדים מחוננים בחוש זה יותר מאשר אדם מבוגר בשכלו. ובכן אם נקדים את מדת השמחה לפני שאנו באים במגע עם הילדים או אפי' לפני שאנו נכנסים בחברתם בודאי שלא נצטרך הרבה להתעמק או לשאול לאנשי חינוך מה לדבר והיאך להתייחס ולטפל איתם, ובאמצעים קלים נוכל להסתדר לבד וההצלחה תבוא מאליה בעז"ה עצהיו"ט.

ההבדל העצום בפעולותיהם ודיבוריהם שבין הורה מתוח וכעוס (נארווייז בלע"ז) לבין הורה שמח ועליו הוא בולט ופשוט, אולם לפעמים בלי שימת לב יתכן שההורה הבינוני יטען שאינו עצוב כלל ולפי דעתו הוא מתנהג עם ילדיו נכון וטוב, על אף שאין פני הדברים כך לגמרי לאדם הבוחן אותו מן הצד. והנה כמה דוגמאות:

האבא חוזר הביתה בערב אחרי יום מייגע, מיד נכנס למטבח, שותה ונח ושואל בשלום אנשי ביתו, ב"ה הכל בסדר, אחרי מספר דקות הוא נכנס לחדר הילדים ורואה את ילדיו החמודים ישובים על שולחנם בשלוחה ומציירים, הוא מתיישב על ספת הנעורים ופותח ספר לקריאה, אינו מתייחס לילדים ובודאי שאינו מתערב בשיחתם ובפטפוטם, הוא שוקע בקריאה עמוקה, כל רגע שעובר באין מפריע הוא מודה לה', כעבור עשר דקות הופרה השלוחה, הילדים מתחילים להתפזר על פני החדר ומתחילים לנדנד. כאשר מגיע שעת השינה האבא שהורגל כגון דא משיב בגערה (ובצדק): "אתם יודעים ילדים שמלפני חצי שעה הייתם צריכים להיות כבר במיטה, יענקלה יחזקאלה מהר

לישון, אבל מהר!"

לכאורה מה רע בתיאור הנ"ל, האם האבא התעצבן, האם הוא נזף במישהו או חלילה דיכא את ילדיו, לגמרי לא, אבל הבה ננסה תיאור דומה אבל מסוג אחר לגמרי:

האבא חוזר הביתה מעיסוקיו ומיד בכניסתו לבית הוא מכריז בקול מתנגן: שלום, ערב טוב, מה נשמע, יענקלה מה שלומך, מתי חזרת מהחדר, הטנדר לא איחר היום, אח"כ הוא מתקרב לשולחן הילדים ושוב מכריז בקול ערב: יחזקאלה, הו, איזה ציור יפה עשית, פלאי פלאים, מי סידר את הפאזל הזה מולכם יחד, אה, איזה ילדים מתוקים, ומיד הוא משלב בזרועותיו את יוסלה בן השנתיים שאחז בשולי בגדיו ונכנס למטבח ומתיישב, כל הילדים נגרים אחריו, האבא משתדל להעיף מבט בפנים מסבירות וללמף לכל אחד, ולסיכום קיבלו כולם תשומות לב במנה גדושה, והכל משך זמן של שתי דקות, אחרי מנוחה קצרה מכינה עקרת הבית את הילדים לקראת השינה, האבא משתדל להיות בחברת הילדים כל אותה העת, הוא מתעניין ביענקלה הגדול אם הוא קורא באותו ספרון לילדים שקרא אמש במיטתו, יחזקאל היותר קטן שאינו מסוגל לקרוא בכוחות עצמו נעזר ע"י אביו להירדם בסיפורי צדיקים מתוקים כדבש עד שכולם נרדמים בשלוח בשינה ערבה ובריאה.

האם אין הבדל שמים וארץ בין שני התיאורים, אבל מה לעשות שמצב הרוח שולט בנו ולפעמים אנו חסרי אונים, אבל בודאי גם כאן כל נשכח את כחה של תפלה שבלעדו אין אנו שולטים ברוחנו באמת וכמו שאנו מורגלים בעבודה"ש שאת כל כח בחירתנו בין טוב לרע אנו משקיעים בהעצה הגדולה של שיחה בינו לבין קונו, וכמו שאמר פעם אברהם מאנ"ש שהנהיג בעצמו לא פעם שכשהוא עולה בחדר המדרגות המובילות לביתו הוא מתפלל חרישית "שמח נפש עבדך כי אליך ה' נפשי אשא", ואח"כ כשהוא נכנס לבית הוא כבר מצוייד עם שמחה והרבה סייעתא דשמיא.

האמת שקצר המצע מהשתרע להמחיש עוד דברים כדוגמת שני התיאורים הנ"ל, אבל כל בר-דעת בודאי יודע שתיאורים כאלו מתבטאים בכל מערכת החינוך, החל מיישיבה עם הילדים בסעודות שבת וכלה במבחניהם ועוד הרבה, ובפרט שכשהילדים נקלעים למצוקה או גם ההורים נסחפים מהר מאד ללחץ ולמתח ואז הם מביעים את ביטויים המילולי או המעשי ברוח נכאה ובעצבון שלרוב הם מוטעים או מעוותים ולפעמים הם גורמים נזק כבד לילדים שיורגש בהם כל ימי חייהם ר"ל.

ע"כ הבה איפוא לא לדבר כ"כ על השלילי ולהתחיל מעתה להשתדל עד כמה שידינו מגעת לשים הרבה לב ומחשבה לכך וליישם אותה בכל צעד ושעל בחינוך ילדינו, ואין ספק שה' יהיה בעוזרו.

ולסיום בל נדלג על שאלת השאלות ששומעים הרבה מהורים מודאגים: "מה אעשה שאין לי כשרונות וזמן להתעמק בהיבטי החינוך", ועל כך באה התשובה מה שמואב בספר המדות: "ברבות השמחה נתחזק כח השכלי", "מי שהוא שמח תמיד ע"י הוא מצליח" ו"מי שהוא מוצלח הזמן בידו",

דברים אלה הם בעצם כללים גדולים בכל מערכת החיים של האדם עלי אדמות, וכשאנחנו זורענו נשמח באמת נגרום גם חדותא בכל העולמות וכמואב בליקוטי עצות (אות שמחה) שע"י "השמחה מוציאין את ניצוצי השכינה מגלותה" ויבוא מושיע ויגאלנו מהרה.

מדת הסבלנות של המחנך

עוד דבר כללי יש, אשר בו תלויים לא רק עניינים של חינוך אלא שא"א כמעט לבצע שום דבר בחיינו בלעדי יסוד זה.

כהקדמה לדברינו, ולפני הכל, עלינו לעיין ולקרוא בשימת-לב מיוחדת את המאמר הנפלא בספר חיי-מוהר"ן (אות ת"ל - תל"ד) הקרוי "לא להתעקש על שום דבר ואין לדחוק את השעה".

המאמר הנ"ל מקפל בתוכו יסודות נחוצים לכל אדם באשר הוא, והקורא הרציני שיתעמק בו יזכה עד מהרה את מה שאמרנו קודם שכמעט שא"א לבצע שום דבר בחיינו בלעדי יסודות אלה הן ברוחניות והן בגשמיות.

מה שמעניין, שבמאמר הנפלא הזה מביא רביז"ל כמה דוגמאות גם מענייני חינוך. בכן, ננסה לצטט כמה קטעים תמציתיים לצורך הנושא המופיע כאן בכותרת, וה' יהיה בעוזרנו.

בהקשר ליסוד הענין, שלא להתעקש על שום דבר, מקדים רביז"ל בזה"ל: "שכל טובות העוה"ז אין טובתו שלמה, וכל טובה מטובות העוה"ז מוכרח שיתגלגל ממנה איזה דבר שאינו טוב, כי א"א שיהיו טובות עוה"ז שלמות לגמרי".

אשר על כן, מעיד רביז"ל גם על עצמו בזה"ל: "וכן בכל דבר אינו דוחק את השעה שיהיה דווקא כך, ואפי' על המשרת אינו יכול לדחוק שיעשה דווקא תיכף את מה שצריך לעשות".

וממשיך רביז"ל: "וענין זה גם בכל הדברים שבעולם לבלי להכריח עצמו יותר, כי כל מה שמכריחים עצמו ביותר לאיזה דבר מתגבר עליו ביותר ההיפך דווקא".

רביז"ל מרחיק לכת יותר: "ואפי' בעבודה"ש צריכים לפעמים זאת לבלי להכריח עצמו יותר מדי".

ומה שמפליא, שדברים נוקבים אלה אינם עומדים בסתירה למה שרביז"ל כותב בליקו"מ (מ"ח תנינא): "צריך להיות עקשן גדול בעבודה"ש, וכדלהלן: "אע"פ שבאמת צריכין להיות זריז גדול מאוד וכו', וע"כ כל מה שיכולים להתגבר לעשות איזה דבר בעבודה"ש, צריכים לעשותו מיד דווקא בלי איחור ועיכוב כלל אפי' רגע אחד וכו', אע"פ לפעמים כשרואין שמתגברים ומכריחים עצמו לאיזה דבר ואינו עולה בידו צריכין לפעמים להמתין ולבלי ליפול בדעתו מזה וכו', וימתין קצת עד שתבוא עתו, וא"א לבאר דבר זה בכתב כלל".

מוהרנ"ת ז"ל מעיד על רבינו הק' שם כך: "ורביז"ל היה בדבר זה חידוש נפלא מאד, כי היה זריז בתכלית הזריזות שלא היה דוגמתו בעולם, וכל דבר שהיה צריך לעשות אפי' בענייני גשמיים שהם צרכי האדם היה עושה בזריזות נפלא מיד דווקא, מכש"כ בעבודה"ש, ואעפ"כ היה מתון גדול, כשראה שאינו עולה בידו היה מתון מתון".

ובסיכום כותב מוהרנ"ת ז"ל: "ולא היה טרוד ומבולבל כלל לעולם בשום דבר שבעולם, וא"א לבאר עניינים כאלו בכתב כלל".

האמת, שבענייני עבודה"ש ובכל מיילי דעלמא הדבר נחוץ מאד וכפי שקראנו במאמר הנפלא הנ"ל, אבל לא על זה עסקינו עתה, הבאנו את כל הדברים התמציתיים ממה שנוגע לנו כדי לחדד את העניינים לחינוך ילדינו.

ובכן, הנה מה שמואב שם גם בענייני חינוך: "אמר שמה שהמלמדים דוחקים את התינוק ביותר, ע"י אינו יודע התינוק כלל, רק צריכים להיות אמון גדול בזה ללמד את התינוק בהדרגה, בלי איום הרבה ובלי דוחק יותר, וע"י יתפוס יותר בנקל, כי אמר שהמלמד חוזר עם התינוק ואומר לו: זכור, זכור, בלשון אשכנז: גידענק ז' ע, גידענק ז' ע, ואם היה חוזר עמו מעט בנקל, בודאי היה תופס הדבר היטב והיה זכור, אך אח"כ חוזר עמו כל כך ואומר לו כמה פעמים זכור זכור, עד שאח"כ כששואליו התינוק הפירוש של אותו המקרא, יוכל להיות שישב התינוק שפרשו גידענק ז' ע, כי התינוק סובר שאלו הם הלעז של המקרא, כי בזה שדוחקין את התינוק הרבה, בזה מבליטין אותו לגמרי, וא"א לבאר הדבר הזה, והוא ברור לכל משכיל, ונצרך מאד למלמדים, וכן לכמה עניינים, כי זה הוא כלל גדול, שלא לדחוק עצמו ביותר על שום דבר, רק בהדרגה ובמתון, וא"א לבאר כל זה כלל".

ושוב מספר מוהרנ"ת ז"ל שם: "ומעשה שהיה כך היה, שתינוק אחד הוליכו אביו לרביז"ל ולימד אותו בכל הדרך, שכאשר יתנו לו משקה לשתיית, שיאמר: סברי מרנן ורבנן וכו', וחזר עמו הרבה הרבה למען יזכור היטב ולא יתבלבל, אח"כ כשבא התינוק לרביז"ל והתחיל לומר סברי, לא היה יכול לומר כלל ונתבלבל מאד, ענה רביז"ל ואמר לאביו: אתם בוודאי למדתם עמו הרבה והכבדתם עליו מאד, סברי וכו' כסדר, ובשביל זה אינו יכול עכשיו לומר כלום, אם לא הייתם חוזרים עמו כל כך, בוודאי היה יכול לומר כראוי, ואז אמר רבינו ז"ל ענין השיחה הנ"ל", (היינו המאמר הנפלא הנוכחי).

בספר כוכבי אור (אבניה ברזל, שיחות וסיפורים ממוהרנ"ת ז"ל אות ד') אנו קוראים על סיפור דומה שאירע למוהרנ"ת ז"ל עם בנו, "מוהרנ"ת ז"ל היה רגיל ליקח אורח הנשאר בביתו"ד אשר שום אדם לא רצה ליקח אותו (מארחי פרחי) ולקח אותו הוא,

סיפור התקרבות

מתתיהו לידר

בפרק א' תיאר הכותב בארוכה את מועבריו והתלבוטיותיו בנוגע לדרך רביה"ק ותלמידיו, עליות וירידות העוברים על כל מופש אמת. בפרק זה נקרא כיצד זכה להתגבר על כל אלו ולהיות נמנה על אנשי הצדיק בעוז וחדוה.

פרק ב'

ההתקרבות

אחד מאנ"ש אמר לי כי מבואר בליקו"מ (ח"א תו' קנ"ב) כי לפעמים אם עובר אדם עבירה ח"ו מעמידין על פתח הקדושה – היינו על פתח הצדיק אמת – ירא שמים שהוא לא יתן לאדם ליכנס לקדושה, אבל האדם צריך מסירות נפש להתקרב לצדיק, ונולד בי ספקות אולי החסידות שאני מקורב אליהם הם היראי שמים הללו... אולם בתהקרב ימי החנוכה הקדושים – הימים בהם מאיר ובא אור הצדיק האמת להאיר בתוך החושך – זו יון – את הדרך האמת להתקרב אל אבינו שבשמים, זכיתי שיהא נדלק גם בתוכי ניצוץ מהאור הזה, ואכן שבועיים לפני חנוכה הפסקתי לקרוא לרבינו הק' ר' נחמן – כלשון כלליות החסידים, רק כלשון אנ"ש "דער רבי". כאומר לא שהוא רק עוד אחד מתלמידי הבעש"ט, אלא הוא ניהו "הרבי" – ראש בני ישראל, ואף התמודתי יותר ללכת לחבורות של אנ"ש לשמוע דיבורי התחזקות בעניי רביז"ל.

בלילה שלפני חנוכה דיברתי עם אחד מאנ"ש על שאכן אני מרגיש צורך ללמוד ספרי רביז"ל, אבל מאידך יש לי הרגשה שאני צריך הכרת הטוב לקרלין כי זה כמה שנים שאני שמה וזכיתי להתעלות הרבה בעבודת ה'. ענה לי הלה: "הנה פה בליקוד היה בית חינוך לבנות חסיד, והיו הורים שרצו לפתוח בית חינוך יותר חסידי. טענו אחדים כי אסור לעשות כן כי יש להכיר טובה למוסד הראשון... והוא הדין לענייני, כשם שבענין חינוך הילדים אין לעשות חשבונות של הכרת הטוב כמו"כ כשאתה מרגיש כי ברסלב הוא המקום הטוב לך אינך צריך לעשות חשבונות של הכרת הטוב..."

הדיבורים הללו נסכו בי חיוק רב, ומיד לאחר מזה נתיישבתי ללמוד את ההקדמה של ליקו"מ "לכו חזו", וכן את השיחה הראשונה בשיחות הר"ן וגם את עמוד הראשון של סיפורי מעשיות וספר המידות.

בערב חנוכה גמרנו את סדר הצהריים בשיבה מוקדם כנהוג, ואחד החברים פונה אלי לאמר: "הבה נכין כלים כדי לקבל את האורות של חנוכה!" ונתן בידי הקונטרס 'מועדי ישראל' על חנוכה. פתחתי אותו בחשק ושפכתי נפשי עם התפילות על חנוכה, אח"כ רצתי להתפלל מעריב בביהמ"ד קרלין וחזרתי להדליק נרות חנוכה. אחר שהדלקתי הנרות עמדתי שם ליד

הנרות כנהוג חצי שעה, ואז התעורר בי אור הצדיק המאיר ע"י נרות חנוכה והחלטתי בחזקה: "זהו!! אני ברסלעבע"ר חסיד!!!" – את ההרגשים שהרגשתי אז אי אפשר להעלות על הכתב... וכמו שרבינו אומר בשיחות הר"ן (א') על הפסוק 'כי אני ידעתי כי גדול ה' כי האדם אינו יכול להגיד לחבירו את הרגשתו בגדולת הבורא, ואפילו האדם עצמו אינו יכול לחזור על הרגשה מיום ליום. ותוך כדי אמרתי את התיקון הכללי בהתקשרות לרבינו הק' זיע"א והתפילה של ר' נתן זיע"א.

ר' שלמה מיינער היה נוהג לעשות סעודת חנוכה לבאי ביהמ"ד בליל ראשון של חנוכה, אולם מחמת שעדיין פחדתי מחברי ממקומי הקודם הלכתי לבית מדרשם כנהוג אצלם להתאסף בכל לילה מלילות החנוכה לשיר ולומר, ואח"כ הלכתי להשתתף בסעודה של ר' שלמה. והיו שמה גם קצת מאנ"ש ואמרתי להם כי כבר גמרתי אומר שאני חסיד ברסלב.

בגמר הסעודה ניקיתי את הביהמ"ד וניגנתי לעצמי הניגון של ר' ישראל דגן על הסיפור שרבינו הק' אמר לר' נתן תפסתי אותך בשק, ענה לו ר' נתן: "רבי, קשור אותי היטב!", למחרת התפללתי עם אנ"ש כותיקין. כמו"כ כתבתי לעצמי הנוסח של 'הריני מקשר' כדי שיהא מוכן תחת ידי.

בליל שני דחנוכה היתה לי התעוררות עצומה ליד הנרות, ואח"כ דיברתי על הטלפון עם אחד מחשובי אנ"ש וחזיק אותי מאוד בעניי התקשרות לרבינו ז"ל וכו'.

ביום ראשון – נר ד' דחנוכה הלכתי לבית ר' משה יעקב רוזן וקניתי אצלו ליקו"מ ועוד קצת ספרים.

כשנתוודע לאבי שיחי' כי נהייתי חסיד ברסלב שמח מאוד, ואמר לי כי בברסלב יש עצות ודרכים נפלאים כאלו שעושים את האדם רגוע...

זאת ועוד, כאשר שמעתי אשר רבינו היה אוהב מאד את העבודות הפשוטות, אף אמר כי הוא מקנא לאנשים הפשוטים שיכולים לזמר הרבה זמירות בשבת ובמוצ"ש (עי' תורה ק"ד), התחלתי לקיים זאת למעשה בפשיטות, ואבי נהנה מאד שאני מזמר זמירות וגם אמי תחי' נהנתה מאד מזה, שכן כשהייתי עוד חסיד קרלין אהבתי מאד לזמר ניגוני קרלין, ומחמת זה הייתי ממהר את הסעודה כדי שאוכל לילך ל'באטע' של קרלין, אף אחרי שהתקרבותי המשכתי ללכת שמה אבל שרתי רק את הניגונים שאבי היה שר.

עשרה בטבת – היארצייט של ר' נתן חל במוצ"ש, ועל שבת הייתי במאנסי. בערב שבת שאל אותי חסיד קרלין איזה יארצייט היום? עניתי לו: ר' נתן. ענה לי הלה בגערה – כאומר וכי אינך יודע איזה יארצייט גדול יש היום – ר' ניסן, ר' ניסן פילטשעק ז"ל, מזקני החסידים! אולם אני כל מוחי צעק ר' נתן, ר' נתן [שכן בהברה החסידית דומים מאד שני שמות הללו...].

ככל מקורב אשר בתחילת התקרבותו בוער באור אין סוף אף אני כן, ואמרתי כל יום 4 דפים ליקו"מ וליקו"ה...

כאמור למדתי בליקוד, ואחד מחברי – חסיד קרלין עשה סיום מסכת בליל שישי – ליל ר"ח אדר א' במונסי, והזמין אותי לשמחת הסיום. ואח"כ במקום ללכת לחבורות של קרלין הלכתי לברסלב ר' שטיבל, למדתי קצת והתפללתי שמה מעריב, ואח"כ נתיישבו לסעודת ר"ח אדר א', ור' שלמה זלמן שפיין הראש חבורה דיבר בעניי רביז"ל. בבוקר זכיתי והתפללתי עם אנ"ש כותיקין עם הנץ החמה, וארח התפילה למדתי קצת, ואח"כ הלכתי לשרדה. כאשר עברתי דרך ביהמ"ד קרלין פגשני אחד ושאלני למה לא התפללת אצלנו? עניתי לו: התפללתי במקום אחר.

והנה להגיע לפעלד הוצרכתי לעבור כביש סואן, ובתוך כדי עברי שמעתי אחד צועק לעברי "מאתעס איפה את ההולך?" – היה זה הראש חבורה של קרלין שהיה ברכבו בנתיב השמאלי.

בהשגחה פרטית עצר לידי באותו רגע בעל רכב ושאל אותי להיכן אני צריך? אמרתי לו חכה עד שהרכב ההוא יעבור והרמזור יתחלף לירוק... אולם טעות חמורה היתה לי כאשר חשבתי שהתפטרתי ממנו, כי כאשר

נכנסתי לפעלד ראיתי והנה הוא מחכה עלי עם רכבו... [אח"כ שמעתי מאבי שסיפר לו כי יש לו תמונה שאני נכנס לפעלד...]

כאשר נכנסתי מוצאתי עוד כמה מאנ"ש עושים התבודדות. ואני נכנסתי פנימה עמוק כי פחדתי מהראש חבורה ההוא, ועשיתי שעה התבודדות, וכאשר כמעט גמרתי את השעה הלכתי לכניסת הפעלד, והנה הלה נכנס לתוך החניה ומחכה עלי שאצא...

במוצ"ש שבוע שלאחמ"כ אחר מלוה מלכה פנה אלי ואמר לי כי הוא רוצה לדבר אתי. והאירך אתי בדיבור לשך שעה וחצי, ובתוך הדברים אמר לי כך: הנה יש כמה מיני 'דיאטה' וזה ברור כי אפשר לעשותם כולם אף אסור לערב אחד עם השני... כאומר אשר לעבוד את ה' ע"פ שני דרכים אי אפשר. [כשאמרתי זאת לר' שלמה הגדיר זאת אחרת: ברחוב יש מצד אחד חנות של נעליים ומצד שני מפאיה האם זו סתירה לכל אחד שהולך ברחוב!? קרלין מלמד דרך זו בעבות ה', ורביה"ק מלמד אותנו דרך אחרת האם זו סתירה...]

עוד אמר לי שבזמן האדמו"ר האחרון ר"י זצ"ל היה אחד שידע איך להסתכל על הפרצוף ור"י אף פעם לא רצה לילך אצלו. פעם אחת בא ונכנס בפנים לתוך החדר ור"י התחיל לצעוק עליו שיצא [כי הרגיש שהאיש הזה הוא מצד הסט"א] והאיש יצא בפנים אדומות מבכי. והאדמו"ר אמר כי האיש הזה הוא נכד לר' נחמן מברסלב זיע"א ומה שהיה ר' נחמן בקדושה היה האיש הזה בטומאה רח"ל.

בתחילת אדר שני ההיא התקיימה שמחת חתונה בבית האדמו"ר ועשו שידור חי במאנסי כדי שיהיו יכולים להשתתף עם השמחה, ואני לא הלכתי לשם. ובשבת נודע להראש חבורה שאני לא הייתי והיה מאד לפלא בעיניו, ובמוצ"ש הוא אמר לי שהוא דיבר עם כמה אברכים בא"י בנוגע לישיבה בא"י ושאני יתקשר אליו השבוע. התקשרתי אליו ביום ד' והוא שאל אותי מתי אני מגיע למאנסי לפורים [שחל במוצ"ש] מחר או ביום ו'? עניתי לו שאני יהיה בלייקווד אצל ר' שלמה. וכאשר שאל אותי למה? עניתי לו "עוד הרבה בחורים נשארים פה בפורים!" אז הוא התחיל לצעוק עלי "מתתיהו אתה יותר מדי עצמאי!" כאילו אני לא רוצה לשמוע אליו.

עוד דבר שהוא ראה שאני מקורב לברסלב היתה, כי הנה הרבה קרלינער'ס בחו"ל הולכים עם פאות קצרות מתחת לאוזן, ואני בשנה בעברה - לכבוד פורים - הנחתי לפאות של לגדול ולא קצרתי אותם עד לאחר פורים.. ולאחר שהתקרבותי לרביה"ק רציתי לילך עם פאות מתולתלים כמו שמבואר בתורה י"ז כשיהודי עושה תנועה עם הפאות שלו, וכן בשיש"ק מובא אשר רבינו ז"ל אמר שיש חילוק בין יהודי שהולך עם פאות לפני האוזן ליהודי שהולך עם פאות אחרי האוזן, וכאשר אימי שאלה אותי למה אתה מאריך הפאות אמרתי לה שאני יקצץ את זה אחרי פורים [כמו בשנה שעברה]. והנה בפורים קטן עשה ר' שלמה סדר "פארטאג'ס" דהיינו שהקדים את הסדר בוקר ולפנות בוקר, ולפני זה הלכנו לפעלד להתבודד ובאמצע הלימוד סדרתי הפאות בתלתולים והבחורים צחקו עלי "מה זה התלתלות? אתה ברעסלבער!?"...

כאמור בפורים הייתי בלייקווד, ובבוקר הלכנו לפעלד ואח"כ התפללתי וותיקין ואחרי הצהריים אחר תפילת מנחה בהתעוררות כראוי ליום קדוש זה אכלנו סעודת פורים והיה ריקודים עם התעוררות ובכיות. אשרינו שזכינו! כמו"כ בחודש שבט התחלתי לילך עם תכלת, ומחמת שבעש"ק הלכתי למקוה בקארלין החלפתי לפני כן לבגד של ציצית בלי תכלת. עד ער"ש פרשת פרה החלטתי בעזות דקדושה כי אני ילך עם תכלת למקוה. חשבתי שאף אחד לא ראה אותם, אולם בחור אחד כן ראה אותם ובמוצאי שבת פירסם זאת לכולם ובזיו אותי שאני ברעסלבער ואני הולך עם תכלת - - -

כל אותה העת לא ידעו הורי מזה שהתקרבותי לברסלב, אחר יושבת זו כאש הגעתי הביתה על שב"ק והנה אני רואה את אבי מאוד מודאג. כאשר שאלתי מה קרה ענה לי כי הוא היה בחתונה השבוע והוא מצא שם את הראש חבורה והלה אמר לו בכאב כי נהייתי ברעסלבער. וכמה שיסה להניע אותי מזה לא עזר

ע"כ שוב אין לי מה לחפש בחבורות של קארלין! אני יכול להתפלל בביהמ"ד אבל לא להגיע לחבורות. וביקש מאבי שישתדל שאני יחזור לקארלין "וחבל על דאבדין"...

כאשר אבי שאל אותי אם אני רוצה לחזור עניתי בשלילה. בכך התקשר אל הראש חבורה והשאיר הודעה שאני רוצה לחזור.

אבל הסיפור לא נגמר כאן. ליל שבת הייתי הולך להשבת אחים בקארלין,

עובדא אחת צרוב בזכרוני מאד מאותה שבת והוא כי כשהחזן התפלל מוסף לפני העמוד בחזרת הש"ץ בקדושת כתר "הוא אלוקינו" פרץ בבכי - - -

ובאותה שבת כאשר אימי שאלה אותי אם אני הולך לקארלין גמגמתי ואמרתי כי אני הולך למקום אחר... [כעין זה סיפר ר' ישראל בער אודסר זצ"ל ממקורב אחד בטבריה שאמר למשפחתו שהוא הולך ל'טיש' ובאותה הלך לר' ישראל קרדונער

זצ"ל. ולא נתגלה הדבר עד לאחר כמה שבועות שחסידים הלכו אחריו וראו שהוא הולך לר' ישראל]

ואז גילה לה אבי את הסוד כי התקרבותי לברסלב - - -

ומחמת שלא יכולתי לסבול את הבזיונות וכו' ברחתי מהבית וחזרתי לאחר חצי שעה. ואימי צעקה עלי "אתה ברעסלבער!? ברסלב זה מרה שחורה, אין להם רבי חי, הם לא לומדים הרבה תורה..." מפני כבודה לא עניתי לה והלכתי לישון. לפנות בוקר קמתי להתפלל וותיקין בבית אחד מאנ"ש דמאנסי. כאשר התכוננתי לצאת יצאה אימי מהחדר וצעקה עלי שוב: "לא יכולתי לישון כל הלילה! אתה הולך לברסלב אין הרבה אנשים בברסלב שלומדים לפני התפלה בברסלב לא לומדים" וכו' וכו' אמרתי לה גוט שבת והלכתי להתפלל. אח"כ הרגיעה אותה אבי שלא תקפיד עלי.

בשבת לאחד פסח היה שבת התאחדות לכלל הבחורים ממאנסי בארא פארק לייקווד ווויליאמסבורג בהרים. בליל שישי הגיעו חלק ורובם הגיעו ביום שישי. בער"ש הלכנו לפעלד ואח"כ מנחה וקבלת שבת עם ריקודים ואח"כ ספירת העומר והסעודה. לפני וותיקין הלכנו לפעלד ואח"כ התפללנו תפילת שחרית בהתלהבות. את העלויות מכרו לכל המרבה בלימוד דפים בליקו"מ וסיפו"מ ועל דפי גמרא. עובדא אחת צרוב בזכרוני מאד מאותה שבת והוא כי כשהחזן התפלל מוסף לפני העמוד בחזרת הש"ץ בקדושת כתר הוא אלוקינו פרץ בבכי - - -

אחרי הסעודה היה סדר לימוד גמרא ואח"כ שו"ת בעניני רביז"ל ואח"כ מנחה וסעודה שלישית והגעתי לבית לפנות בוקר. חסדי ה' חסדי ה'.

והנה מאליו עולה ומציף הלב מחשובות:

"מה עם אומאן???"

מה עם ההבטחה שהבטיח רביה"ק לכל מי שיבוא על קברו ויאמר את העשרה מזמורים???

מה עם הכרוז שציוה רביה"ק שכל הסר למשמעתו יבוא אליו על ראש השנה???

אולם מאידך מתפתל הלב כיצד אוכל להתגבר על כל המניעות

שיש לי כבר עד כה - - -

המשך יבוא בעז"ה

העבודה ובפרט עבודת התפלה הוא על ידי שמקשרים הכל להצדיק האמת". ובאות קס"ז כתוב "עיקר תיקון הלימוד היינו לזכות ללמוד תורה לשמה ולברר ההלכה לאמיתיה הוא רק על ידי שמקושרין ונכללין באמת בהצדיק האמת". ועוד יש הרבה בענין זה שצריך לקשר כל העבודה להצדיק ובלא זה אין עליה לשום עבודה.

ובאמת הצדיק עוסק להעלות כל עבודותיהם של ישראל, אבל זהו רק באתכסאי, ובשלימות יותר מוכרחים להתקשר אליו בפועל, וזהו בעצמו לזכות הוא לנו מה שזכינו לידע מזה הצדיק ולהאמין בו ולהתקשר אליו ועי"ז יש לנו תקוה שייגיע כל עבודתנו למקום הראוי. ויש עוד שיחה מרבינו "אתם תביאו לבנים וטיט ואני בונה מזה בנינים נפלאים" יוצא מזה שבלא הצדיק אי אפשר בשום אופן לעבוד את ה', ולמשל, אחד שרוצה לבנות בנין מפואר שיהיה גבוה עשר קומות, והוא יודע שכדי לבנות בנין כזה צריכים כך וכך לבנים וכך וכך אבנים וכך וכך טיט ואבנים וחול וכו', והוא עושה הזמנה על כל הנ"ל ואח"כ זה מגיע לשטח שהוא רוצה לבנות הבנין, אבל כל בר דעת מבין שמזה לא יצא כלום, והוא הטיפש עומד וחושב מה יש לי עוד לעשות הרי הכל הבאתי ומה עוד חסר לי, אלא מאי? דבר אחד חסר לו; פועלים שיקחו את כל החומר ויבנו מזה הבנין שהוא רוצה, כך הוא גם בעבודת ה' אדם לומד ומתפלל בזה העולם ועושה הרבה מצוות וכו' וכו' וכשמגיע לעולם הבא רואה שלא נעשה מזה כלום וזה הרבי מגלה; האמת שאתם מביאים את הלבנים והטיט אבל הבנין אני עושה. ורק אני ולא שום אדם אחר, בבחי' "ויביאו את המשכן אל משה ויקם משה את המשכן" ולא סתם בנין אלא "בנינים נפלאים"!!!

אם כן אין זו טענה לומר מה ההבדל ביני לבין אדם אחר שאינו יודע מהרבי הרי גם הוא לומד ומתפלל וכו', כי זה רק בחיצוניות אבל מה שנעשה מזה העבודה אינו יודע שום אדם ורק הצדיק מגלה שבלי התקשרות אליו זה לא מועיל כלום, נמצא שאנו מצד עצמינו אין לנו שום יתרון על אחרים, אלא מצד שאנו מקשרים כל עבודתנו לרבי ואומרים "הריני מקשר" לפני כל תפלה ומצוה ולימוד התורה, זה מעלתנו וזה כל תקוותנו.

אי! אם תשאל נחמן היקר! למה באמת רק אנו זכינו לידע מזה הצדיק ומכאלו גילויים, ואחרים שיותר טובים ממני לכאורה אינם יודעים מזה ולא זכו לאור הזה?? הקושיא הזאת ישנה ועתיקה היא וכבר אמר מוהרנ"ת לרבי בעצמו: מה שהעולם רחוקים ממכם זה לא קשה לי, אבל מה אני זכיתי לידע ממכם? וענה לו רביז"ל זה גם לא קשה... זאת אומרת מרוב ההעלמה שיש בזה העולם עד שנסתר לגמרי אור הצדיק, א"כ זה דבר פשוט שרוב העולם רחוקים ממנו, וזה שאנו כן יודעים מהרבי ומאמינים בו זה הפלא ופלא "הן הן גבורותיו הן הן נוראותיו". ואפשר להמשיך לאדם שהלך ברחוב ופתאום ראה על הארץ מרגלית נאה ויקרה ששווה הון רב מאוד והוא מתחיל לרקוד מרוב שמחה, ופגשו אדם ושאלו: לשמחה מה זו עושה? עונה לו: מה זאת אומרת תראה מה מצאתי! עם המרגלית הזה אני יכול לחיות עכשיו כל ימי חיי בשלום ושלחה בעשירות מופלגת שאין לשער, אומר לו אותו אדם אבל למה רק אתה זכית לזה וכל העולם לא זכו לזה והם עניים מרודים וכו' א"כ מה יש לך לשמוח, יש לך לרחם עליהם, ואולי לא שייך כאן שמחה כי אם כל העולם רחוקים מהמרגלית הזה אולי אין זה זכות שיש לך אותה, כי מה אני שונה מכולם, וזה כולם מבינים שאלו דברי שטות הם, כי יש לו לשמוח על שה' הזמין לו מרגלית הזה ולהתפלל על העולם שגם כן יזכו לעשירות וכו',

יום שני י"ט לחודש שבט תשע"ד פה עיה"ק ירושלים

לכבוד הבחור החשוב מבקש האמת, מסתופף בצל הקודש של האיילא רברבא ותקיפא, הלא הוא אדונינו מוריני ורבינו הנגמ"ח מברסלב זיע"א, נעים הליכות החתן החשוב כמר נחמן...ג"ו לעד.

כחמשך לשיחתנו באומן במוצש"ק פר' בשלח בחצות לילה, אמרתי לעלות עלי כתב עוד כמה דיבורים מזה הענין, ואת אשר ישלח ה' בפי אותו אדבר, והשי"ת ינחנו בדרך האמת, לכתוב דיבורי אמת, הנובעים ממקור האמת, למבקש האמת, להידבק להשי"ת שחותמו אמת, ולזכות לחיי העולם הבא לעולם שכולו אמת, על ידי עצותיו של הצדיק האמת, אמן.

ראשית כל צריכים לזכור את מה שאמר רביז"ל שלפני שהגיע הצדיק האמת לזה העולם אפשר לעבוד את השי"ת בלעדיו ולאחר שהגיע הצדיק האמת לעולם אי אפשר בלי הצדיק (חיי"מ רצ"ט), דהיינו! שאי אפשר עכשיו – אחרי שהיה כאן בעולם הזה רביה"ק שהוא הצדיק האמת שבדור הזה עד ביאת משיח – לעבוד את ה', ולא להגיע לשום מדריגה בשלימות, אלא ע"י ההתקרבות אליו ולילך בדרכיו ולקיים עצותיו, ואז בכוחו יכולים לזכות להגיע כל אחד למקום שהוא צריך להגיע ולתקין נשמתו בשלימות וכו' וכו', זאת אומרת שיכול להיות אנשים שעובדים את ה' ולומדים ומתפללים ועושים מצוות,

אבל באיזה שהוא מקום נעצרים ולא יכולים ללכת הלאה, וגם התורה והתפלה בעצמה אינה יכולה לעלות למקום הראוי בלי הצדיק.

וגם לענין לצאת מכל התאוות ומדות רעות אי אפשר בלי הצדיק כמו שידוע מה שרבינו כותב בתורה ב' ויביאו את המשכן אל משה, דהיינו שכלל ישראל כל אחד הביא מה שהיה בידו כסף זהב נחושת וכו', אבל המשכן עצמו לא היה מי שיקים אותו אלא משה רבינו בעצמו!!! ולמעשה, כל אחד לומד ומתפלל ומזה נבנה משכן דקדושה למעלה, כלשון רביז"ל "וכל תפלה ותפלה שכל אחד מתפלל, הוא בחי' איבר מהשכינה שהם איברי המשכן, שאין שום אחד מישראל יכול לאעלא שייפא בשייפא כל חד לדוכתיה אלא משה בלחוד". ולכן צריכים להתקשר לצדיקים בשעת התפלה, ובלא זה התפלה לא יכולה לעלות למעלה למקום הראוי. וכן כותב רבינו בתורה ט' וז"ל "וצריך כל אדם לקשר את תפלתו לצדיק הדור, והצדיק יודע לכון השערים ולהעלות כל תפלה ותפלה לשער השייך". ובהלכות 'אפותיקי' הלכה ה' כותב מוהרנ"ת (מועתק מאוצר היראה אות 'צדיק' קע"ו) "בכל העבודות של האדם ובפרט בעבודת התפלה צריכים זכות גדול שיוכל להעלות תפלתו ועבודתו למקום הצריך, שיעשה התיקון הצריך בכל העולמות ובפרט בשורש נשמתו, וקודם שהתפלה והעבודה עולה לשם יש סכנות רבות ועצומות בדרך, ואחריות הרבה מריבוי המקטרגים האורבים על הדרך כידוע, על כן עיקר תיקון

כן הדבר בעניינינו, השי"ת ריחם עלינו ועל נשמתנו וזיכנו לידע מאור הגדול והנורא הזה אור צח ומצוחצח אור של כל העולמות ועל ידו יהיה תיקון כל העולמות ורק על ידו אפשר להיות איש כשר באמת ורק הוא עושה תשובה בשבילנו "מה אתם יכולים לעשות תשובה, וכי מספיקים ימיכם ומוחכם לתקן הכל כל מה שקלקלתם עד הנה" (חיי"מ ד"ש) "הפחות שבאנשי אני מוליך אותו בדרך של צדיק גדול מאוד" (שם שי"ד) "כל מי שיציית אותי ויקיים כל מה שאני מצוה "בוודאי" (!) יהיה צדיק גדול יהיה מה שיהיה" (שם ש"כ) "ולא בלבד אנשי שיהיו מקורבים אלי (דהיינו בחיים חיותו) אלא אפילו מי שיתקרב לאנשי שלומינו, ואפילו מי שרק יגע בהם, בוודאי יהיה איש כשר באמת" (שם ש"כ"ב) "ולא איש כשר בלבד

כי אם אפילו צדיק גדול מאוד יהיה מי שיהיה שיזכה להתקרב לאנשים שלוי" (שם). א"כ עלינו לשמוח כל ימינו על זה ולעשות ריקודים בלי הפסק, ולומר בפה מלא: רבש"ע! אני מודה לך על החסד הזה שעשית עמדי שאני יודע מהרבי, ממש מתנת חיים בלי שום סברא על פי שכל, ואני מבקש ממך השי"ת שתרחם על כל העולם ותקרבם ג"כ להצדיק הזה, וכמו שיש שיחה מר' נתן זיע"א שאמר שכל אשה בזמן הדלקת נרותיה בעש"ק תאמר ותבקש כשם שאני מדליקה נרותי כך יאיר אור הצדיק בכל העולם אזוי זאל לייכטן דעם רעבינ'ס ליכט אויף דער גאנצער וועלט. נמצא שמצד אחד צריכים לשמוח על נועם גורלינו ומצד שני לרחם על אלו שעוד לא זכו לזה. וממש לא שייך כאן לומר מה יש לי מזה שאני ברסלב'ר חסיד, כי זה דומה לאותו איש שמצא מרגלית ואמר מה יש לי לשמוח מה אני שונה מכולם לי יש מרגלית ולחם יש משהו אחר הרי מי שאומר כן הוא שוטה.

וצריכים לדעת שלא צריך לילך עם הרגשה כזאת שכולם לא שווים ולהלעיג עליהם וכו' רק להרגיש בליבנו שמחת ההתקרבות להרבי שעל ידו נוכל למה שנזכה, ולדעת שאנו מצד עצמינו לא שווים כלום, ויכול להיות בעולם עובדי ה' יותר גדולים ממני, למדנים מופלגים יותר ממני, אנשים שמכניסים כוחות בתפלה יותר ממני, אבל אני מצד הרבי יכול להגיע להרבה יותר מהם. ובתנאי; שאשמע לו על כל אשר יאמר כי הוא זה, דבר גדול ודבר קטן ויקיים עצותיו

ובפרט עצת ההתבודדות שאמר: "שמקטן ועד גדול אי אפשר להיות איש כשר כי אם ע"י התבודדות". ענה ואמר: "על שני כיתות אנשים יש לי רחמנות גדול עליהם על אלו אנשים שהיו יכולים להתקרב אלי ואינם מתקרבים, ועל אלו המקורבים אלי ואינם מקיימים את דברי, כי אני יודע שיהיה עת בעת שיהיה האדם מונח על הארץ עם רגליו אל הדלת, אזי יסתכל על עצמו היטב ויתחרט מאוד מאוד על שלא זכה להתקרב אלי או שלא קיים את דברי, כי אז ידעו שאם היו מקורבים אלי ומקיימים את דברי לא היה שום דרגא בעולם שלא הייתי מביאם לאותה המדרגה" (חיי"מ שנ"ד).

נחמן! הער וואס דא שטייט! נורא נוראות! הרבי אומר לנו מפורש שאם היינו מצייתים אותו לא היה שום דרגא בעולם שלא היה מביאם לאותו המדרגה!!! פשוטו כמשמעו בלי שום הסברים. ושמעתי בשם רלוי"צ זצ"ל שאמר שלעתיד לבא יהיה לנו ברסלב'ר חסידים השמחה הכי גדולה והבושה הכי גדולה ועכשיו שאנו עוד בזה העולם צריכים אנו לקחת את עצמינו בידיים דארפן מיר זאך נעמען אין די הענט להתחיל לציית לרבי לעשות כל יום שעה התבודדות (באומן ראיתי שאתה חזק בזה אשריך) ולכסוף לקום בחצות לילה וללמוד הרבה את ספריו הקדושים ולעשות כל עבודותינו בהתקשרות אליו ולהאמין בו ובתיקוניו ואז לא נבוש לעולם ועד וכמחו אז כן כוחו עכשיו ביתר שאת וביתר עוז כי לא ישקוט האיש עד אשר כילה ויגמור את מה שהתחיל "נצחתי ואנצח גמרתי ואגמור" אמן ואמן.

מאת ידידך

נחמן! יש עוד הרבה מה לכתוב אולם אי אפשר להאריך, וספריו הקדושים לפניך, הפוך בהם דכולא בהם וסיב ובלה בהם שאין לך מדה שלא תוכל להגיע על ידם, והעיקר הרבה תפלה להשי"ת שיאיר לך אור הצדיק ולהרגיש נועם זיוו באמת. חזק ואמץ!!!

ויה"ר שתזכה לבנות בית נאמן בישראל על אדני התורה והיראה און די שטוב זאל זיין פול מיטן רעבי'ן ולחיות חיים טובים ומתוקים באמת ולמלא ימך ושנותיך בטוב ובנעימים אמן.

תזכור אותי ביום החופה לכל הישועות

המשך מאמר "והגדת לבנך"

ופעם אחת לקח אורח שפל בבגדים נבזים מהנ"ל, ובנו לא רצה להתקרב אל השולחן לאכול אצלו סעודת שבת מפני כיחה וניעה והוסען (והשיעול) שלו, והכה אותו מוהרנ"ת, וכשבא אל רבינו זצוק"ל ודרכו היה לספר הכל לפני רבינו זצוק"ל, ואז אמר לו רבינו זצוק"ל: איין מאהל וויל איך טאקע זאלסט נעמען א אורח הגון כדי שתוכל לדבר עמו תורה, און ווידער א קינד שלאגט מען, (ראשית, אני רוצה שתקח אורח הגון כדי שתוכל לדבר עמו תורה, ועוד, לילד מכים (? בתמיה". מאידך, יש שיחה מרביז"ל בספר שיח קודש חלק ב' ר"ב בזה"ל: "אולם אמר רביז"ל, פעם נותנים סטירה, אמאל גיט מען א פאטש".

איננו מתכוונים להיכנס כאן לנושא של הענשה בחינוך, ועוד חזון למועד בעז"ה, כוונתנו בהבאת הסיפור הוא רק כדי להמחיש עד כמה חוסר סבלנות גורמת לטעויות.

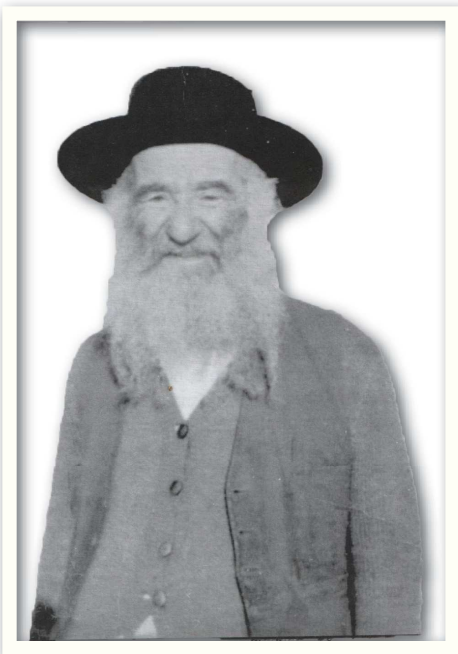
מחובותינו פה להדגיש שאיננו מנסים אפי' לחשוב ולמדוד את מחשבותיו של מוהרנ"ת בסיפור הזה משום שהוא נשגב מדעתנו מאד, ברצוננו רק להשתמש עם דוגמא זאת כדי להוציא ממנו תועלת לאנשים כערכינו.

קיצור הדברים, שחוסר סבלנות בחינוך גורמת לטעויות גדולות מאד, ראשית; משום שכשהמחנך נקלע לחוסר סבלנות הוא נכנס מיד גם למתח וכעס, וזה פשוט שכשהמחנך מתוח וכעוס הוא מאבד את כל עשתונותיו וחכמתו בחינוך, וכמו שאמרו חז"ל "כל הכועס חכמתו מסתלקת ממנו", וחבל... שנית; טבעי מאד שכשהמחנך בכעס ובמתח החניך עצמו נהיה מבולבל ומתוסכל ואינו קולט את מה שרוצים ממנו, ובמצב כזה המחנך גם מצטייר בעיני החניך כרודן ונצחן, ושניהם נסחפים מהר מאד למריבה אישית, עד שהענין החינוכי אליו אנו שואפים להעניק מאבד כל סיכוי, וממש חבל.

ע"כ, הבה נתאזר בכל הכוחות להחדיר בתודעתנו את כל הרעיון הנפלא הטמון במאמר הנ"ל בחיי-מוהר"ן, ואין ספק שעם הרבה תפילות ורצונות וכיסופים לזכות לזה, ההצלחה בחינוך ילדינו תקבל תנופה גדולה בעז"ה.

אנשי הצדיק

תולדות ימי חיי אנשי שלומנו

הרה"ח רבי משה בער רוזנפלד זצ"ל ח"י ניסן תשכ"ו

רבי משה בער היה חסיד שורשי, מאלו שנותרו בעיירות אוקראינה לאחר הסתלקותו של מוהרנ"ת זי"ע, האמונים עלי חצות והתבודדות, עובדים את ה' בשמחה וחיות, שצריך היה לראות כדי להבין. קשורים בכל נימי נפשם לרבינו הקדוש ולדרכיו ועצותיו הקדושים, אותם ינקו עם חלב אמם, ובהם בילו את שנותיהם עלי אדמות.

בית הוריו

רבי משה בער נולד בשנת תר"נ לאביו רבי שמואל יצחק, בעיירה טשערין השוכנת בין קרימניטשוק לאומן, בואכה מדבדיבקה.

אביו היה נכדו של רבי שמחה בן הרה"ק רבי שמואל יצחק אב"ד טשעהרין מגדולי תלמידי רבינו הקדוש, וחתן הרה"ק רבי אהרן מברסלב תלמיד רבנו. אמו מרת ציפורה ע"ה היתה נכדתו של רבי יעקב יוסף ליוברסקי תלמידו ומחותנו של רבינו, (בנו נשא את חיה בתו של רבינו). וכמו כן היתה נכדת החסיד רבי נחמן מטולטשין תלמידו הגדול של רבי נתן זי"ע.

בבית קדוש זה, היה מתארח מפעם לפעם החסיד הקדוש רבי אברהם בן רבי נחמן מטולטשין שהיה מסבב בין קיבוצי אנ"ש, "דער פעטער" ("הדוד") - היו מכנים אותו הילדים, עקב הקרבה המשפחתית אליו מצד האם. משה בער אף זכה לישון בחדר אחד עם האורח הדגול. לימים סיפר כיצד הונחו לפני מיטתו של רבי אברהם שני דליים, האחד מלא במים והשני ריק, מידי שעה קצרה היה מקיץ משנתו, נוטל ידיו ומתחיל למלמל בפיו. כשהבחין בנער המתבונן בעבודתו, הפטיר לעומתו: "שלאף, שלאף..." (תישן, תישן...) ומיד נפלה עליו תרדמה.

בבית זה, אצל הורים כאלו ועם אורחים כגון דא, נקל לתאר את החינוך הטהור שספג הילד, חינוך שברבות הימים יכל לו לשלטון הקומוניסטי העריץ.

משה בער לא יהיה חייל

מפליא ביותר הוא סיפור הצלתו של משה בער מחובת ההתגייסות לצבא, סיפור הקשור באותו אורח קדוש ששהה בביתם.

היה זה כאשר משה בער היה עדיין צעיר לימים, ביום בהיר מתקבל בבית מברק הנושא את סמל הצבא הנודע לשמצה - צבאו של הצאר - אשר שם לו למטרה לערטל את צעירי ישראל מקדושתם. בידיים רועדות נפתח המברק ובו צו גיוס לנחמן, אחיו הגדול של משה בער.

בדיוק באותה עת, שהה בבית רבי אברהם בן רבי נחמן - אשר היה כאמור אורח קבע בביתם - וכשפנה לצאת, בעמדו על יד הפתח, ביקשה ממנו האם שייברך את נחמן בנה שינצל מהצבא. בשעת מעשה עמדו שני הבנים לפניו, ואילו רבי אברהם השיב: "משה בער וועט קיין סאלדאט נישט זיין" (משה בער לא יהיה חייל). האם שהבינה מדבריו כי על נחמן אינו מבטיח, פרצה בבכי: "מה יהיה עם נחמן שלי?!"... ואילו רבי אברהם לא מיהר לענות. לאחר שחזרה והפצירה בו, ענה ואמר "דו האסט וואוילע קינדער - משה בער וועט קיין סאלדאט נישט זיין און נחמן וועט ניצול ווערן" (-) "יש לך ילדים טובים, משה בער לא יהיה חייל ונחמן ינצל").

וראה זה פלא, לא נפל מדבריו ארצה: נחמן גויס בעל כורחו לצבא, לא עזרו השתדלויותיו של דודו רבי ישראל אבא (אביו של הרה"ח רבי צבי אריה בן ציון רוזנפלד זצ"ל, שקירב רבים לדרך רבינו הקדוש באמריקה) שהיו לו מהלכים בין המקורבים למלכות, אף השוחד לא פעל, נחמן הפך לחייל ונשלח

לחזית. לאחר מספר שנים, שב הביתה כשמעילו העליון נקוב כולו מכדורים ובגדיו מלאים קרעים מרסיסי ההפגזות, ואילו הוא נותר בדרך נס שלם ללא פגע. ומה לגבי הנבואה של אותו צדיק על משה בער? אכן, משה בער התבגר ואף לא נשכח על ידי השלטונות, המברק הארור הגיע, והנער אובד עצות.

הדוד רבי ישראל אבא ייעץ לו עצה מעשית: "בכל בוקר קודם עלות השחר, שים פעמך לבית החיים אשר בקצה העיר, שם על הגבעה שוכן זקנו רבי שמואל יצחק תלמיד רבינו הקדוש, על קברו תשפוך שיחך בבכייה שתניצל מצרה זו. לא אחר הנער מלעשות הדבר, הועיד פניו באשמורת השלישית אל בין המצבות וייכך על קבר סבו על נשמתו הטהורה לבל תינתן למשיסה ביד זרים. בדרך הילוכו לשם, היה מבחין בזוית עינו ברבי אברומ'לע שטרנהארץ זצ"ל מגדולי אנ"ש, החומק מעל ההר שממול בחזרה מעבודת ההתבודדות, בדרכו לעבודת הבוקר שלו.

והנה הגיע יום ההתייצבות בפני הועדה הצבאית, והפלא התרחש: משה בער הגבוה והחסון קיבל פטור.

כי יצפני בסוכו

לא לאורך זמן נמשכו שנותיו השלוות של משה בער, מלחמת העולם הראשונה שהשתוללה באותם שנים והפילה חללים רבים מהצבא הרוסי, הלכה והתגברה, וביום אחד הוכרז על מצב חירום: כל תעודות הפטור מבטלות, ועל כל צעיר להתגייס לצבא ללא שום התחכמויות! ראה משה בער כי כלתה אליו הרעה, ויברח על נפשו כשהוא מותיר אחריו את ביתו החם אשר בטשערין ואת פניו הועיד לאומן העיר, שם, הסתופף בצלו של הרבי הקדוש, ובחברתם של האריות שבחבורה אשר ב'קלויז' הקדוש.

בהגיעו לאומן, פגש ברבי אברהם בן רבי נחמן, מיד שח לו את כל המאורע, כיצד ביטלו את כל הפטורים, וחרב הגיוס מונפת על ראשו. "הרי כבר אמרתי שמשה בער לא יהיה חייל!" הרגיעו רבי אברהם, "עליך נאמר 'מי שהחשיך לו בדרך נותן כיסו' (שבת קנ"ג ע"א) תן לי את מעותיך לצדקה ועלה לציון לבקש על נפשך..." מילא משה בער אחר דבריו של רבי אברהם, הניח את ראשו בין החבורה הקדושה, יושבי הקלויז, ועסק בתורה ועבודת השם.

אחת מהפלאות שאירעו באומן במשך עשרות שנים, היתה התייחסותם של אנשי השלטון לחסידי ברסלב. היו אלו יוצאים לרחוב לקנות לחם או לשאוב מים, ראו אותם השוטרים ומיד הפטירו "ברסלאבסקי..." ולא נגעו בהם לרעה, משל אורחי חוץ או בעלי חסיונות דיפלומטית הם... כך אצל הצאר, וכך אף במשך שנים ארוכות של שלטון קומוניסטי. גם רבי שמואל הורביץ, כאשר נתפס פעם בגבול בניסיון לחזור לביתו שבארץ ישראל בשנות התר"צ, הפטיר לעומתם: "ברסלבסקי", ופטרוהו לנפשו...

משה בער) היה ילד בקרימנטשוק העיר, היו אנשים שזכרו את סבו אומרים לו: "אתה נקרא על שם אחד מל"ו הצדיקים!"

סיפורי פלאות התהלכו סביב אישיותו של רבי דוד הסב, שהיה מחסידיו ברסלב ובתור שכזה היה נוסע כל שנה לראש השנה לקיבוץ הקדוש באומן. היה זה בתקופת ה'באנדעס' (=הכנופיות), שהיו פושטים מדי פעם על עיירה יהודית ועושים שמות בנפש ורכוש. רבי דוד יושב ולומד באחד מבתי המדרש, ולפתע יוצא הוא אל אנשי העיר ומפרסם כי מצא פתק בבית הכנסת ועליו כתוב, כי הפורעים מתקרבים לעיר ועל כולם להסתתר. היהודים מהרו להסתתר עצמם ולנעול היטב את בתיהם, כשאת כל סיפור הפתק הם מייחסים לענותנותו של רבי דוד שלא רצה להראות את כוחו...

כן סיפרו עליו, שפעם פרצה שריפה ביער והתקרבה אל הרחוב הסמוך לבית המדרש בו למד, יצא רבי דוד לקראת השריפה, החווה בידו ותשקע האש.

המהפכה הקומוניסטית

המלחמה באה לסיומה, המהפכה הקומוניסטית התרחשה, הקיסר הרוסי נהרג על ידי המורדים, אף הפוגרומים האכזריים שגבו מקהלות ישראל מחיר דמים כבד, באו אל קיצם. עכשיו בא תורו של שלטון הרשע הקומוניסטי, שביקש לעקור כל זיק של יהדות ולהמית את רוח ישראל סבא. בשנים אלו הקים משה בער את ביתו על אדני התורה והיראה, כשהוא מחנך את בניו ובנותיו למסירות נפש על החינוך הטהור, כפי שנהג הוא בעצמו בבחרותו. באותן שנים, בהם החדירו הקומוניסטים את דעותיהם הכפרניות בהרבה לבבות רכים והטו אותם לדרכי שאול, היה ביתם של רבי משה בער וזוגתו אי של קדושה בתוך מבול הכפירה ששטף את רוסיה.

בבנים ובנות חנן ה' את רבי משה בער, למען אשר יצווה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה', לא על מנת לפטם את מוחם הצעיר בתורת הקומוניזם ובהגיגי מייסדיה, ולכן אין אפשרות לשלוח את הילדים לבית הספר הממשלתי כפי שהחוק הסובייטי מחייב. מה עושים כדי שלא יבוא שליח החוק לקחת את הילדים לגמרי מרשותו? רעיון מקורי הגה אותו חסיד: הלך ודיווח על בניו הגדולים כי מתו... שהרי מקרא מלא דיבר הכתוב: "אדם כי ימות באהל" - אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, וכיון שבכל מאוודו רוצה הוא שתתקיים התורה בבניו הרי שלפי החוק 'מתים' הם, ועדיין לא יצא חוק המחייב לשלוח בנים מתים לבית הספר...

הרבה יהודים היו בקרימנטשוק, אך מבין היחידים שבניהם לא למדו בבית הספר הממשלתי היה רבי משה בער. כנראה שהאימונים שהוא עשה בבחרותו בעבודת העריקה מהצבא הצמיחו חייל שאין בו כדי לבייש את מפקדיו. גם הגאון רבי אברהם אליהו מייזעס הצליח לעמוד בניסיון הקשה ולא שלח את בניו לבתי הספר.

מאה בתי כנסיות היו בקרימנטשוק העיר, ובוה אחר זה נסגרו על פי הוראת השלטון. מתי מעט בתי כנסת עדיין לא נסגרו, אחד מהם היה ממוקם בקצה העיר על שפת הנהר, שם החיו את עצמם בניו ה'מתים' של רבי משה בער בתורת החיים. למלמד, נשכר יהודי בעל מסירות נפש, רבי משה דוד חסקלוביץ שמו. שני פתחים היו לו לבית הכנסת אחד לכיוון העיר והשני לצד הנהר, היו הילדים עומדים על המשמר זה בפתח זה והשני בפתח שכנגדו, ומאזזה צד שנראתה מכונית משטרה מתקרבת ערקו להם מהפתח

אף באותה תקופת מלחמה, כאשר אלפים נפלו בשדה המערכה, היה לחסידים שבאומן כמין 'פטור' לא רשמי, כל זאת מלבד בחור אחד ומשה בער רוזנפלד שמו... הופעתו מרשימה, כתפיו רחבות וכל כולו כאילו נולד להיות איש צבא. צדה אותו עינו של אחד משוטרי העיר, ומאז לא ידע מנוחה, אך הבחור נלחם על נפשו כאריה.

וכך סיפר רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל, מתושבי אומן באותן שנים ומגדולי החבורה: "יש ביניכם אחד שאנו מחפשים" - היו אומרים לנו השוטרים, לילה אחד ערכו פשיטה על ה'קלויז' וגילו אותו ישן שם, כשהקיץ משנתו והבין כי צרתו צרה, לא היסס הרבה ובין רגע זינק החוצה מבית הכנסת לגד עיניהם המשתאות של השוטרים. בל נשכח כי מדובר בשנות מלחמה, בהן יכול שוטר לירות ולהרוג ללא שום דין וחשבון, ובפרט לעריק מהצבא.

השוטרים מיהרו להתעשת ופתחו במרדף אחריו ואילו הוא מסובבם סחור סחור בין הסמטאות והחצרות, עד שנאשו מלתפסו. "אנחנו עוד נשים את ידינו עליו" - היו מבטיחים.

ואילו משה בער לא ידע את נפשו, הוא הרגיש איך הטבעת מתהדקת סביבו וליבו נשבר לרסיסים, היפול שדוד וישלטו בו ידיהם הטמאות? "מה אני עושה בצרתי?" - היה פונה לרבי לוי יצחק ושח את ליבו. ואילו החסידים באומן השיבוהו באחת: "הן עמנו פה היום רבינו הקדוש הנחל נובע מקור חכמה שאסר עלינו את האיש, אצלו תוכל לפעול את ישועתך!"

הירבה משה בער לבכות על הציון הקדוש עד כי נמס כל לב לקול בכייתו, צעק מעמקי לבו לפני מי שאמר 'סימכו על כוחי' ונתן קולו כלביא על טהרתו וקדושתו.

והנה, יום אחד הוכרז 'עוצר' על כל הרחובות שסביב ה'קלויז', הקלגסים עצרו כל אחד ובדקו את תעודותיו. משה בער, ששהה אז בקלויז, ניגש לרבי אברהם בן רבי נחמן בשאלה מה יעשה לעת צרה כזאת, לקח רבי אברהם ספר מהארון, פתחו וציווה עליו לקרוא עמו יחד, תוך כדי הקריאה יצא עמו החוצה, יחד צעדו עד כי חלפה הסכנה, אז אמר לו רבי אברהם: "ברח על נפשך!!!" ברח משה בער וניצל.

בשלב מסוים עזב משה בער את אומן והסתתר בדימיטריבקה אשר ליד טשערין עיר מולדתו, אך גם שם שמו עליו השילטונות את עינם הרעה, וחיו לא היו חיים. כל העת היה שרוי במתח שמה יתפס. רבי לוי יצחק - שביקרו אף שם - היה תמיד אומר, שרק הדמעות הרבות שהזיל עמדו לו להינצל.

מסופר, כי פעם אחת ישנו הוא ורבי בן ציון אפטער במקום אחד, רבי בן ציון היה ידוע כאיש שמח ומשמח. באמצע שנתם, והנה דפיקות, ביקורת מהצבא: "לפתוח מיד את הדלת..." נקל לתאר את הרגשתו של העריק הנצחי, אך הפעם עמדה לו תושייתו של רבי בן ציון, שהתחיל לעשות כל מיני פעולות שהיה בהם כדי לבדח את השוטרים וכך שכחו לבקש את תעודותיו והיתה לו נפשו לשלל.

פרק האיש המקדש

משה בער בגר, והגיע זמנו להקים בית משלו. שידוכים רבים הוצעו עבורו, הוריו היו נחשבים לאמידים, והוא עצמו בחור מוכשר מאוד, ורבים חפצו בו. אך משה בער תר אחר התכלית האמיתית, ולצורך כך בחר להשתדך עם זוגתו פיגא בת רבי בן ציון קמינסקי, שהיה בן אחר בן לרבי שמעון מקרימנטשוק תלמידו הראשון ומשמשו של רבינו הקדוש. מבוגרת היתה זוגתו ממנו בכעשר שנים, אך יראת שמים גדולה, ומיוחסת לגדולי אנ"ש, ובאלה חשקה נפשו. מלבד אביה - שהיה כאמור נכדו של רבי שמעון - היתה אף אמה בתו של אדם גדול: רבי דוד היה שמו. וכשנכדו רבי דוד רוזנפלד זצ"ל (בנו של רבי

השני וחזרו לעולם המתים' והיו כלא היו.

לפעמים היה המלמד בא לביתם ללמדם תורה, וכך מספרת בתו של רבי משה בער: "ישבו אחיי ולמדו מפי המלמד, ולפתע... דפיקות בדלת! הילדים שהיו מאומנים לכך, קפצו מיד מהחלון לאחורי הבית, הדלת נפתחה ופקיד ממשלתי הגיע לביקור, נתן עיניו בילדים הקטנים ושאל: 'מדוע אינם מבקרים בבית הספר?' 'קטנים הם!' - השיב אבי 'לכשיגדלו אשלחם...'. 'ומה מעשיך אתה פה?' - נעץ עיניו במלמד רבי משה דוד, 'וכי אסור לבקר ידיד ולשוחח קצת?!' - השיב המלמד מיניה וביה."

באותם ימים בהם היה "קו פתוח" לסיביר ולעוד ארצות גזירה, קנאו גדולים וטובים ברבי משה בער ובמסירות נפשו, וכפי שהיה אומר ר' צבי זטלובסקי שאף הוא גדל בקרימנטשוק של אותם שנים ואביו היה רב: "בשני דברים היה אבי מקנא ברבי משה בער; בזה שבניו לא הולכים לבית הספר, ומאוחר יותר בזכייתו לעלות לארץ ישראל."

פחדים עצומים היו מנת חלקם של בני הבית, ובכל זאת החזיקו מעמד. לימים שח רבי משה בער באוזני חתנו רבי ישראל הכהן רוזנפלד, כי שמע בשם רבינו הקדוש שיהיו זמנים בעקבתא דמשיחא, בהם יהודי שיחנך את בניו לתורה ייחשב כאברהם אבינו שעקד את יצחק בנו על המזבח, ומשיחה זו שאב את כוחות הנפש האדירים, להם נזקק במלחמתו על חנוך בניו.

מסירות נפש על שמירת שבת

פרק בפני עצמו, הוא מסירות נפשם של רבי משה בער וזוגתו על שמירת השבת,

שכן מי שרצה לשמור שבת לא יכול היה להתקבל לשום עבודה, ובתנאים ששררו אז, חוסר עבודה היה קשור לפת הלחם של הילדים ולאפשרות הקיום המינימלית.

מה עשה? היה שולח ידו במסחר העורות בשוק השחור, מומחה ומבין גדול היה בטיב העורות ואף אנשי השלטון ידעו על מומחיותו זו וכמובן שפרנסה זו לא תרמה לשלוות נפשו. לאחר זמן, כאשר הממונים על מפעל העורות הממשלתי שלחו במרמה ידם והיו מייצאים עורות גרועים למדינות רחוקות כשעליהם מוטבע חותם של "סוג א' א" ואת העורות המשובחים גנבו לעצמם ומכרום בשוק השחור, ולאחר שהתקבלו תלונות חזרות ונשנות - נאלצה הממשלה לפטר את אותם ממונים, והיתה זקוקה בדחיפות למומחה עורות נאמן, שאפשר להפקיד בידו את כל מסחר העור הממשלתי.

פנו הם לרבי משה בער והציעו לו את המשרה הפנויה, והוא השיב אמרו להם: "אם תרשו לי לשמור את השבת, באופן שלא אעבוד כלל מיום שישי אחר הצהריים ועד בוקר של יום ראשון, אקבל עלי את המשימה!" בלית ברירה נאלצו להסכים לתנאו, כשבמטה הק.ג.ב. נוסף עוד תיק על תיקיו. לקח רבי משה בער את העסק לידי והעניינים הסתדרו, שום תלונה לא התקבלה יותר ולכאורה היו כל הצדדים מרוצים.

אך רשעים אלו לא השלימו בנקל עם העזות דקדושה היהודית שניצחה אותם, יהודי כזה הם היו מעדיפים לשמור בין כתלי הכלא או להקפואו בסיביר הרחוקה, ולא לראותו נושא משרה ממשלתית חשובה. לכן הכניסו למפעל העורות מספר סטודנטים מוכשרים, שילמדו את המקצוע וירכשו ניסיון במלאכה, ולאחר שנים כשלא היו זקוקים יותר לשירותי היהודי, הגיע יומו... רבי משה בער מקבל אל ביתו הזמנה למשפט! מה קרה? הוגשה נגדו תלונה כי מזמין הוא סוחרים לביתו מחוץ לשעות העבודה, שם הוא משכרם במשקאות חריפים ומרמה אותם!

האמת היתה, שרבי משה בער שהיה מסור לעבודתו, היה מקבל הזמנות אף לאחר שעות העבודה ולמחרת היה רושם הכל במשרדו. הוא ביקש מהמנהל הראשי - שהיה גוי - שיבוא להעיד בבית המשפט על ישרותו. הלה מילא את מבוקשו, ובשעת המשפט סיפר לשופטים כיצד כל העסק פורח בזכות היהודי, וכל ההאשמה נגדו אינה אלא תואנת שווא.

השופטים שגזר דינו "הוזמן אצלם" מראש, היו ב"בעיה" לאחר עדותו המוכחת של המנהל הראשי. בלית ברירה התפשרו וחרצו את דינו לשנה אחת של שילוח למחנה עבודה. מחנה זה היה בקרבת העיר ברדיטשוב ומלבד רבי משה בער, שהו שם עוד הרבה יהודים שהשלטונות מצאו לנכון להחזיקם במעצר. המזון שהוגש להם היה טרף, ומחוסר ברירה אכלו ממנו האסירים, מלבד רבי משה בער, הוא הסתפק בפת לחם חרבה במשך כל תקופת שהייתו שם, ובלבד שלא להתגעל במאכלי הגויים.

"באותה שנה בה שהיתי במחנה המעצר" שח הוא לנכדו, "היה לי ספר תהלים קטן מאוד שהסתרתיו בין שערותי שגדלו פרא, ומתי שהתאפשר לי הייתי קורא בו, ובזה החייתי את נפשי."

חלפו ימי החורף, חג הפסח קרב וכמה מן האסירים שנגע הקומוניזם פשה בהם, החלו לועגים לחסיד: "מה תאכל בכל ימי הפסח, כשאף הלחם יאסר עליך באכילה?..."

- "בפסח" השיב להם, "אז כבר אהיה משוחרר!..." ויהי כמצחק בעיניהם, הנשמע כדבר הזה שייצא אסיר לחופשי טרם סיים לרצות את תקופת מאסרו?! אך רבי משה בער התכוון לכך במלוא הרצינות, הן לא יאכל חלילה חמץ בפסח ולצום שבוע שלם, אף זה למעלה מכוחותיו, ואם כך לא נותר לו אלא לאחוז בעצת רבינו הקדוש ולבקש בשעת ההתבודדות שיזכה לצאת לחופשי קודם הפסח.

הוא הירבה בתפילה על הדבר, ראש חודש ניסן הגיע, אף 'שבת הגדול' חלפה עברה, ועדיין אין שום רמז כי מתכוננים לשחררו, אך הוא עדיין בשלו - "בפסח אשתחרר". לא דמעה אחת ולא שתיים הזיל בתפילותיו לבל יכשל חלילה באכילת חמץ בפסח, ובערב פסח שעות מספר טרם התקדש החג באה ישועתו; "אתה משוחרר!!!!" הודיעו לו הממונים "זהו הוראה שהתקבלה מגבוה". אכן, גבוה מעל גבוה בקעו תפילותיו. לביתו כבר לא נותר זמן לשוב מבעוד יום, רבי משה בער עשה את שני הימים הראשונים של החג בכרדיטשוב הסמוכה, כשבלייל ה'סדר' הוא אורחו של הרב. רק בחול המועד הגיע הביתה לשמחת בני הבית.

בהמשך, נטלה זוגתו את היוזמה ושלחה ידה במסחר בשוק השחור, ואילו רבי משה בער השקיע עצמו כל כולו בעבודת ה'.

חסידי ברסלב בקרימנטשוק

בקרימנטשוק, מקום מגוריו של רבי משה בער, התגוררו הרבה מחסידי ברסלב שהתפללו ועבדו את ה' בבית הכנסת משלהם. ביניהם: משפחת ליוברסקי נכדי רבינו הקדוש, מספר אחים ממשפחת ביאלסטוצקי, רבי מאטיע (מרדכי) קנלסקי (אביהם של רבי נחמן רוסישער ורבי בן ציון קנלסקי הי"ו) שהיה גיסו של רבי משה בער, גם הגאון החסיד רבי אברהם שטרנהארץ התגורר בקרימנטשוק לפני שעקר דירתו לאומן. רבי משה בער היה כרוך אחרי רבי אברומ'לע והיה משומעי לקחו.

רבי דוד רוזנפלד בנו של רבי משה בער, היה מספר לבניו על ההערכה שהעריכו את רבי אברומ'לע וכאשר היה נכנס ל'קלויז', היו זקני אנ"ש קמים לכבודו.

ביתו של רבי משה בער היה פתוח לרוחה והיה תומך בהם ככל אשר השיגה ידו. רבי לוי יצחק בנדר וצ"ל שסיפר זאת, היה מסיים: "רבי משה בער זכר היטב את הניסים שעשה עמו השם יתברך בשנות בחרותו, כשנרדף על צווארו על ידי שלטונות הצבא וחיייו היו תלויים לו מנגד."

הוא פיזר צדקה באופן נפלא, ממש את כל אשר לו. רבי הירש לייב ליפל היה אומר, שלולא רבי משה בער אשר פרנסו באכילה ולבוש - היו בני ביתו עלולים לגווע מרעב! אף בזאת נהג במסירות נפש, כאשר ידוע איך התייחסו הקומוניסטים לעניין הצדקה והחזקת יהודים לומדי תורה.

מעשה פלא מסופר במשפחתו, וידוע בין חסידי ברסלב אם כי בגרסאות שונות. רבי משה בער היה מספר את המעשה, ובני המשפחה וידידיו שמעו ממנו שהספור ארע עמו בעצמו:

היה זה במוצאי שבת חשוך, כששרו אנ"ש זמירות של 'מלוה מלכה' בעת שנסעו בעגלה למסעם לצרכי משא ומתן בעובי היערות העוטרים את

קרימנטשוק. כשהגיעו לומר 'אדיר איום ונורא', מיד כשפתחו במילים אלו, שמעו קול עונה לעומתם מבין עצי היער: "בצר לי לך אקרא!" אף כשישנו ושילשו, שב הקול והשיב לעומתם.

אזרו עוז והתקרבו אל מקור והנה מת מצוה מוטל לפניהם, אשר נרצח בידי שוודים והאיש מבאי בית מדרשם הוא. הם לקחוהו עמם וקברוהו בבית החיים אשר בעירם, ויהי לפלא.

רבי משה בער, כמו שאר חסידי ברסלב, היו קשורים לציון רבינו הקדוש בקשר אמיץ. 'הרבי' לא היה אצלם איזה מושג מופשט, והציון לא היווה עבורם מקום סגולי שאפשר לפעול בו ישועות - חסידים אלו היו נוסעים לרבי כפי שנוסעים לרבי חי! עולים ליטול שלום בבואם או בשעת פרידתם לחזור הביתה, וכמובן שעל כל מועקה ברוחניות ובגשמיות היו פונים לרבינו הקדוש למקום ציונו ושופכים את לבם.

אף נשותיהם ובנותיהם היו עולות לציון הקדוש לשפוך שיחם. ערב ראש חודש אלול היה היום בו היו בנות ישראל עולות לאומן, ובשעות אלו לא הלכו החסידים לציון. סיפורי נפלאות שפעלו בתפילתם היה חזון נפרץ.

פיגא, זוגתו של רבי משה בער, היתה מספרת על אותו רופא שאמר לה תקופה לאחר גישוואה: "כשיצמחו לי שערות בכף היד, יהיו לך ילדים..." היא עלתה לציון הקדוש, בכתה והתפללה שם, ונולדו לה שלשה בנים ושתי בנות - - -

אף כשהרופאים נלאו למצוא מזור למחלה מסתורית שתקפה אותה, הלכה לבית הציון הקדוש, שם בכתה בכי רב ומתוך בכיה נרדמה והנה בחלומה איש יוצא מהציון הקדוש ומעביר ידו מעל מקום החולי. מיד הקיצה משנתה ונסעה לביתה. כשחזרה להיבדק אצל הרופאים, לא הצליחו אלו לזהות בה את אותה חולה שביקרה אצלם לפני ימים מספר.

אשו של רבינו הקדוש יקדה בעצמותיו של רבי משה בער ורבים וטובים נכו באש זו. היה זה הגאון

רבי אברהם אליהו מייזעס רבה של מינסק שגרשוהו הקומוניסטים מעירו - לא לפני שריצה כמה שנים טובות בסביר בעון הרבצת תורה. בקרימנטשוק התוודע לחסידי ברסלב שהיו במשך תקופה מתפללים בבית הכנסת המרכזי לאחר שבית הכנסת שלהם נסגר בצו השלטונות.

אך היה מי שלא ראה בעין יפה את מנהגם לומר אחר התפלה 'תיקון הכללי' בציבור וללמוד ברבים ב'סיפורי מעשיות' של רבינו הקדוש, ועורר מדינים עליהם. רבי אברהם אלי' שכבר הספיק להכיר את שיחם ושיגם של עובדי ה' אלו, צידד לטובתם, וכשלא נשקט העניין ונאלצו לקבוע את תפלתם בבית הכנסת הקטן שעל שפת הנהר - אותו עדיין לא סגרו השלטונות - עבר אף הוא להתפלל עמהם.

והנה התקרבו ימי ראש השנה הקדושים, לקראתם עשו רבי משה בער ורעי' את דרכם אומנה, למרות הסכנה שהיתה כרוכה בעצם ההתקבצות באומן שהיתה לצנינים בעיניהם של הרשעים. רבי משה בער שאור הקיבוץ הקדוש והדרך לשם התחיל כבר להתנוצץ עליו, ורוח הצדיק החלה מפעמת בקרבו, פנה לרבי אברהם אלי' והציע לו להצטרף עמם לנסיעה לאומן.

רבי אברהם אלי' היה נוהג להסתגר בחדר הסמוך לבית הכנסת במשך ארבעים יום - מראש חודש אלול עד אחר יום כיפור - ימים בהם נהג בתענית דיבור והיה כולו לה'. לשמע ההצעה, רמז לו לחסיד הנלהב על גמרתו, כאומר: "מה יהיה עם ביטול תורה?"

- "אני אדאג לכל הסיפורים הטכניים, באופן שלא יתבטל הרב מתלמודו!" - השיבו רבי משה בער. הסכים הרב ורבי משה בער נרתם לפעולה, והביא את אותו גאון במרכבה נוחה היישר לקיבוץ באומן.

רבי אברהם אלי' שהתוודע למנהגם של החסידים לצאת להתבודד ביער, החליט להתחקות על עקבותיהם ולשמוע את תפילתם, כשחזר אמר למכריו:

"מתבייש אני מההתבודדות של הפשוטים שבהם, על מה הם מבקשים ועל מה נסובה דאגתם!". אף את רבה של קרימנטשוק וכן את רבי משה דוד חסלוביץ - המלמד של בניו - הביא עמו רבי משה בער לאומן.

רבי נחמן קנלסקי (רוסישער) הי"ו גם יודע לספר כי מהר מאד התחילו השלטונות להתנכל לבית הכנסת הקטן שאיוו להם אנ"ש למשכנם, והוציאו צו סגירה על המקום; "אין מספיק יהודים המעוניינים בקיומו של המקום" טענו "אדרבה, יחתמו חמישים אנשים על דרישה לפתיחת בית הכנסת ונשאיר אותו על תילו..." הם לא האמינו כי ימצאו חמישים יהודים שיעזו לחתום על דרישה כזאת, אך יהודי אחד הם לא לקחו בחשבון: רבי משה בער. הוא אכן הלך והשיג חמישים חתימות מבין חסידי ברסלב, כשלצורך העניין גויסו גם נשותיהם שצירפו את חתימתן ובית הכנסת נשאר פתוח. "לאחר מעשה" מסיים רבי נחמן "הוזמנתי לחקירות, שם נשאלתי מדוע חתמתי על העצומה, והאם אילצתי את אשתי לחתום או שהיא חתמה מרצונה. בנסי ניסים יצאתי מהסיפור. בשיטות אלה רצו הרשעים לדכא את העזות דקדושה שלנו..."

אם הזכרנו את רבי אברהם אליהו מייזעס ואת הכרותו עם חסידי ברסלב, נזכיר אף את החסיד רבי אהרן רוזנפלד דודו של רבי משה בער (אחי אביו) שרבי לוי יצחק בנדר היה אומר עליו שהיה בעל שיעור קומה, ממש בעל רוח הקודש, והיו לו פנים של דביקות נוראה בהשם יתברך, לפניו היה רבי אברהם אליהו עומד כעבדא קמיה מאריה.

בהקשר לרבי אהרן זה, היה רבי לוי יצחק מספר דבר פלא: היה זה כשרוסיה לחמה ביפן ורבי אהרן גויס לצבא ונשלח לחזית, שם נצטוו להתחפר בבורות המיוחדים לכך, כשרק הרובה מזדקר החוצה ויורק אש לעבר קווי האויב. ימים ולילות שכבו שם ומנגד הומטרה עליהם אש תופת, רוב רובם של החיילים ששכבו בקרבתו מצאו את מותם מהאש הקטלנית, רבי אהרן היה רעב עד סכנת נפשות ממש, אך המצב אינו מאפשר אפילו להציץ מחוץ לחפירה,

הוא כמעט ונואש מחייו, והנה מתגלה לפניו יהודי נשוא פנים שזקנו הלבן יורד על פי מידותיו, הוא פונה אליו בניחותא: "בני! אל תפחד! אל תפחד!" נתן לו לחם וחמאה להשיב את נפשו ונעלם כלעומת שבא... רבי לוי יצחק היה מסיים סיפור זה: "רבי אהרן שהיה כולו דביקות בהשם יתברך ראוי היה שיהיה לו גילוי אליהו..."

מרוסיה לארץ ישראל

עוד לפני עליית השלטון הקומוניסטי, האיץ רבי אברהם בן רבי נחמן וזירז את אנ"ש לעלות ארצה ולהתיישב בה, כפי שהוא בעצמו עשה.

בימים אלו בהם אנו עוסקים, כאשר רוח הכפירה הקומוניסטית בלעה בסערתה הרבה מבתי ישראל ועקרה את בניהם מחיי נצח, היתה משאת נפשם של חסידי ברסלב לברוח מידיהם הטמאות של הקומוניסטים - אל קדושת ארץ ישראל. מתי מספר שעלה בידם להבקיע את מסך הברזל ולעלות ארצה, הצילו בכך את עתיד בניהם ויוצאי חלציהם.

אף רבי משה בער כלתה נפשו לארץ הקדושה, בה יוכל לגדל את בניו לתורה ללא פחד ומבלי האיום התמידי על ראשו. אך רוסיה סגורה ומסוגרת, אין יוצא ואין בא. לרבי משה בער שבדק את כל האפשרויות, נודע כי כדי להגיש בקשת הגירה צריך להציג הזמנה מבני משפחה שבחוץ לארץ, המזמינים אותו אליהם. בן דוד היה לו בארץ קודש ורבי פנחס רוזנפלד שמו, לאחר שנתבקש על ידי מכתב, שלח לאוקראינה בקשה שרבי משה בער יבוא אליו עם משפחתו, יחד עם בקשה זו היה צריך להגיש את בקשת ההגירה.

אלא שבקרימנטשוק - עיר שבה מילאו תיקיו הפליליים את מדפי המשטרה המקומית בשל מסירות נפשו לשמירת תורה ומצוות, ידע כי אין לו סיכוי שימלא מבוקשו, מקסימום זה יכול 'לזרז' את הליך שליחתו לסיביר. לכן הועיד פניו למוסקבה הבירה.

"מדוע חפץ הנך לעלות

לארץ ישראל?"

"לעבוד את ה'!" - באה

תשובתו הנחרצת שקיפלה

בתוכה עשרות שנים של

מאבק על נפשו ונפש בניו

במוסקבה היה הממונה על אישורי ההגירה השר 'קלינין', הוא היה עובר על הבקשות ומחליט אם לאשר או לא, במסגרת ישיבה מיוחדת שהיו רשויות ההגירה מקיימות מפעם לפעם. אלא שהעיתוי המדויק לא נודע אף פעם, לאנשי השלטון לא היה ענין בפרסומו, ולהגיש בקשה היה אפשרי רק ביום בו מתקיימת ישיבה זו, מובן אם כן כמה קלושים היו סיכוייו של יהודי שרצה לצאת מהארץ, מה עוד שבמוסקבה הבירה היה אסור לאזרחי עיר אחרת לשהות אפילו לילה אחד, ובעבירה כגון זו, היה מספיק כדי להגיע למרתפי הכלא. היו יהודים ששהו באופן בלתי חוקי מתוך פחד מתמיד בבירה הרוסית, עד כי מפה לאוזן נפוצה השמועה כי היום מתקיימת ישיבה, ומיד אצו להגיש את בקשתם.

באותו יום בו הגיע רבי משה בער למוסקבה, נודע לו כי היום תתקיים ישיבה בנידון, מיד נודרו למשרדו של השר, אלא שבדיוק כשהגיע, הודיעו לו שאיחר את המועד וכבר הסתיימה הישיבה. עמד רבי משה בער עם הבקשה

בידו כשכולו עטוף בצערו. בעודו עומד, והנה נפתחה הדלת והשר נראה בפתח, אור רבי משה בער אומץ בנפשו והושיט את בקשתו הכתובה לידי השר בעצמו, הביט השר בכתב, ופנה אליו בשאלה: "מדוע חפץ הנך לעלות לארץ ישראל?"

- "לעבוד את ה'!" - באה תשובתו הנחרצת שקיפלה בתוכה עשרות שנים של מאבק על נפשו ונפש בניו. השר חיך, ואילו רבי משה בער שב לביתו והמתין בכליון עיניים לקבלת התשובה.

- "מדוע אתה מסכן את עצמך בכך שאינך שולח את בניך לבית הספר?!" בכתה לפניו אחותו המסורה שנסעה אליו במיוחד, לאחר שנודע לה מפי שכן שהיה בעל תפקיד בק.ג.ב. כי כמות ההלשנות על אחיה עוברת כל דמיון.

"דע לך שהם יודעים עליך מדי הרבה" - ניסתה לשכנעו, אך רבי משה בער באחת: "אני איני אזרח רוס, אני שייך לארץ ישראל". גם בשמים סברו כך, וביום בהיר אחד מתקבל בדואר אישור יציאה לארץ ישראל עבורו ועבור כל משפחתו. נקל לתאר את השמחה ששררה בבית, מעתה יוכלו הבנים ללמוד תורה בחיים, ולא יצטרכו להסתתר בתור 'מתים' על שפת הנהר.

על אדמת הקודש

השנה שנת תרצ"ה. רבי משה בער רוזנפלד, זוגתו וחמשת ילדיו דורכים על אדמת הקודש, לא הרבה חפצים נשאו עמם, אך מספר חפצי קודש היסטוריים שעברו במשפחה מדור לדור עלו עמם, ביניהם המקל של רבינו הקדוש, שלימים רכשוהו ממנו בשותפות החסידים רבי יונה לבל ורבי הירש לייב ליפל (אבד בשנת תש"ח בעיר העתיקה בשעת פינוי העיר) מכתב קודשו של רבינו הקדוש שכתב לבתו, (נמצא כיום בארה"ב אצל ר' לייב ברגר הי"ו) כוס לחיים של רבינו (לא הגביע המפורסם) וחנוכייתו של חותנו זקנו רבי שמעון תלמיד רבינו (חפצים אלו נמצאים ברשות צאצאיו).

בנוסף, הביא עמו את כסאו המחוטב של רבינו, עליו מסר נפשו בהיותו באוניה בלב הים, עקב סערה שהתחוללה אולצו הנוסעים לזרוק הימה חפצים כבדים, השליך רבי משה בער מחפציו האישיים ומסר נפשו על הכיסא היקר לבל יפגע. קרוב לשלושים שנה היה הכיסא מונח בביתו כשהוא מפורק, והיו עובדי ה' שבחסידי ברסלב מרבים לבקר בביתו על מנת להשביע עיניהם בכיסאו של הנחל נובע מקור חכמה. כיון שראה גודל השתוקקותם, נהג בעין טובה והפקיד את הכיסא בהיכל בית המדרש של חסידי ברסלב

במאה שערים, ואף ייעד אותו ל'כסא של אליהו' בשמחות ברית מילה. אף צאצאיו הותירוהו על כנו בבית המדרש, שם הוא מוצב בתוך ארון מיוחד שנבנה עבורו, כדי לזכות בו את חסידי ברסלב הרואים זכות להושיב עליו את בניהם הנכנסים בבריתו של אברהם אבינו.

רבי משה בער קבע את מושבו בין חסידי ברסלב בירושלים עיר הקודש, בה חי למעלה משלושים שנה ועבד את בוראו בשמחה. ביתו היה פתוח לרוחה ובצל קורתו התאכסנו משפחות שזה עתה עלו ארצה מרוסיה ביניהם הגאון רבי אברהם אליהו מייזעס ובנותיו.

כיושב סתר לחלות פני מלך

"על מי יש לכם יארצייט?" שאל אחד מנקיי הדעת שבירושלים את רבי דוד בנו, בשעה שעבר לפני התיבה בבית מדרשו. כששמע כי רבי משה בער רוזנפלד היה אביו, שאלו: "הידעת על עבודת אביך בכל לילה מחצות עד לאחר התפלה?"

לרבי דוד לא נותר אלא לשמוע מאחרים את נפלאות עבודת הלילה של אביו זכרוננו לברכה, כי על כן היו חסידי ברסלב שמאוקראינה אמונים על עבודת ה' בהסתר, ללא פרסום וללא שום התבלטות.

מתברר, כי רבי משה בער השיג מפתח של בית הכנסת שבשכונת בתי הורנשטיין בה קבע את מושבו, ובכל לילה בחצות היה עוזב את ביתו ושוהה בבית הכנסת הריק, שם נתן קולו בבכי בהתבודדות ואמירת תהלים, ושם אף עסק בתורה הקדושה עד אור הבוקר, "שלולית של דמעות היתה נקווית במקומו" - כך נוהג ר' משה כהן הי"ו איש הכותל, לספר לצאצאיו.

רבים זוכרים עוד את עמידתו לפני התיבה באמירת כל ספר תהלים מדי שנה בליל יום כיפור בבית המדרש שבמאה שערים, המזמורים והדמעות קלחו כאחד במשך שעות.

כאן בארץ הקודש היה כרוך, כמאז בקרימנטשוק, אחר רבי אברהם שטרנהארץ זקן אנ"ש, ובכל שבוע היה בא לביתו שבשכונת 'קטמון' לשמוע אמרי פיו. את בנו הבחור בן ציון הי"ד שיכל בהפגזות הערבים בשנת תש"ח, אך לא על 'חייל' שכמותו יורגש הדבר, מתהלך היה בקומתו הטמירה ונהרה שפוכה על פניו.

כך היה עומד במשך היום בחנות המכולת שניהל למחייתו, וכך צעד בסמטאות מאה שערים. לאלו שדיברו בפחד מפני הבאות בשנות המלחמה, היה אומר: "הן אנחנו ב'בית', וכי בבית מפחדים?!" נהג אוטובוס עצר פעם בדרכו ושאל מאן דהו: "מי הוא זה האיש השמח הזה שאני רואה כאן עובר כל יום?..."

שנים רבות לאחר פטירתו, עוד היה רבי שמואל צ'צ'יק זצ"ל מזכיר בערגה את תפילתו לפני העמוד "עם החן הברסלבי הישן" כלשונו של רבי שמואל. "ח נסן שנת תשכ"ו, רבי משה בער בן השבעים ושש קם כמנהגו בחצות, עולה הוא במדרגות בית הכנסת הסמוך, שח שיחתו לפני בוראו כפי אשר הרגיל את עצמו מילדותו, מחיה הוא את נפשו בשיעוריו הקבועים. בבוקר לאחר התפלה יורד הוא לביתו לנוח, וכך עם העיניים הטרוטות מעבודת הלילה עלתה נשמתו השמימה לחיות חיי נצח במחיצת אותם צדיקים שזכרו בימי חלדם את תכליתם הנצחית, אשרי לו!

(תודתנו נתונה להר"ר דוד דגן - ברסלב'ר הי"ו שנתן לנו בטובו מאמר זה, וכל הזכויות שמורות לו)

כאשר כתבנו בתולדותיו של הרה"ח ר' שמחה בארנשטיין ז"ל הננו מגישים כאן לפני הקוראים המאמר הראשון מתוך סדרת מאמריו מפרי עטו על קדושת ארץ ישראל עפ"י משנת רביה"ק, כאשר נתפרסם בבטאון "דרכנו" שיצא לאור בפולין בשנות התר"צ.

מוהר"ן מברסלב וארץ ישראל

לא היו עוד ימים בישראל, שהתשוקה לארץ ישראל תקף את כל העם כולו, כימים האלה. כל העם, בכל ארצות פזוריו, מקצה הארץ ועד קצהו, שואף ומשתוקק בכל רמ"ח אבריו וש"ה גידיו לארץ ישראל.

כל העם, לכל שדרותיו, כגדול כקטן, כעשיר כדל, כזקן כנער, כסוחר כפועל — כולם כאחד נושאים את נפשם ועיניהם — עין צופי' בכלות הנפש — אל נקודת ההצלה

היחידה — ארץ ישראל, כל העם, - רובו ככולו, הקרקע נשטט מתחת לרגליו ונשאר תלוי בין שמים ממעל

ובין לוע פתוח של תהום רבה ונוראה מתחת, לוחם הוא בגבורת מתיא"ש [- אין גבור כמתיא"ש] להחזיק מעמד ומוחה בשארית

אוננו נגד כל חיתו טרף, המתנפלים עליו בזדון נפשם ובאכזריות חמתם להדיחהו ממצבו - וגם המעוטה דמעוטה של הללו ששטף "מי המבול" שלה אנטישמיות הגסה והפרועה לא הגיע עוד עדיהם — כולם כאחד, בכל ארצות מגוריהם, ממזרח וממערב, מצפון ומים, משתוקקים בהשתוקקות עזה ונמרצה לבא לארץ ישראל, לחונן את עפרה ולהקים את הריסותיה.

ואולם... לרוב, הדחיפה העזה הזאת, שעוררה והקיפה את כל העם יחד למטרה אחת, לעלות לארץ - ישראל - לא מן הצד החיובי שבארץ היא באה, כי אם מהצד השלילי שבגולה, לא הרגש פנימי של חבת הארץ וקדושתה הוא המניע את גלגל "העליה" הנוכחית כי אם נטל הגלות הקשה, הנותן אותותיו בכל השדרות והחוגים של העם... - בלבנות העולים החדשים נשמע רק הד קלוש של המגמה העיקרית של עם עולם, עם הרוח, המגמה המובעת בדברי הנביא: "והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים" (ישעי' ב' ג').

לזאת יחשב כדבר בעתו להשמיע במחנה את רעיונותיו הנשגבים של הר"ן זצ"ל מברסלב, - חד מן יוצרי ה"חסידות" וגדוליה על קדושת ארץ ישראל, מעלתה, מהותה וסגולותיה הרבות, במובן הרוחני, - למען נזכור תמיד "כי לא נתאוו חכמים לימות המשיח, לא כדי שישלטו על כל העולם, ולא כדי שירדו (היוד חרוקה) בעכו"ם, ולא כדי שישאאו אותם העמים, ולא כדי לאכול ולשתות ולשמוח, אלא כדי שיהיו פנויים בתורה ובחכמה ובאותו הזמן לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות, ולא יהיה עוסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד שנאמר: כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (ישעי' י"א ס"ז). (לשונו של הרמב"ם ז"ל בסוף ספרו "יד החזקה").

א.

הדרך

לארץ ישראל

"ארץ ישראל" היא הארץ אשר אליה השתוקקו צדיקי כל דור ודור, יש אשר הגיעו אליה, ויש אשר המניעות

גברו עליהם ולא זכו לדרוך על אדמתה - אדמת קודש, - למרות כל התאמצויותיהם ומסירות נפשם.

הר"ן זצ"ל מברסלב, שדרכו להקיף את כל ענין שדיבר עליו לכל צדדיו מבאר גם את הענין האמור בדברים

הבאים: ארץ ישראל היא גדלות דגדלות. - הצדיקים זוכים על ידי קדושת א"י השגות נפלאות ונוראות, שהם

בחי' מוחין דגדלות בתכלית המעלה העליונה, גדלות דגדלות. ויען כי קודם שבאים לגדלות בחי' מוחין דגדלות,

צריכים ליפול בתחלה לקטנות, ולכן קודם שבאים לארץ ישראל שהיא "גדלות דגדלות" צריכים ליפול בתחלה בקטנות דקטנות. וזהו סוד, מה

שהצדיקים הגדולים והנפלאים מאד בתכלית המעלה העליונה, אי אפשר להם לבא לארץ ישראל כי "אם על ידי שמשפילים את עצמם מאד

ומקבלים על עצמם בזיונות וכיוצא ויורדים לקטנות עצומה ומופלגה מאד - בחי' "קטנות דקטנות" ועל ידי זה זוכים לעבור בשלום על כל

המניעות והעכובים ולבא לארץ ישראל ולהשיג שם "מוחין דגדלות" בתכלית המעלה העליונה — "גדלות דגדלות". (חיי מוהר"ן).

ובזמן שהתנשאה במעוף השגת הנפלאה למעלה למעלה והורה דרך עבור צדיקים גדולים, איך להגיע לארץ ישראל - לא שכח גם את פשוטי

המון עם והוסיף בלשונו המעודד והמחזק: - "אעפ"י שכמה צדיקים לא זכו לבא לארץ ישראל עד שעברו עליהם מניעות רבות וסכנות עצומות

כידוע, אעפ"י כ' אנשים כשרים ופשוטים דייקא יכולים לבא לארץ ישראל בנקל, כי אין הבע"ד מתגבר עליהם כל כך למנוע אותם" (שם). ובענין

המניעות - אומר הרבי ר"ן זצ"ל מברסלב: "ארץ ישראל היא אחד מהדברים הבאים על ידי יסורים, ועיקר היסורים הם המונעים הרשעים מוציאי

דבת הארץ" (לקוטי עצות).

הורה בזה, שעיקר העכוב לבא לארץ ישראל הוא "חלישות הדעת" העולה על לב האדם, מחמת "המונעים הרשעים, מוציאי דבת הארץ" וצריך

האדם להיות חזק בדעתו ולבלי להרתע לאחור מפני כל המניעות המשתטחות נגדו ואז יזכה לעבור על הכל בשלום ולבא לארץ ישראל.

ובמובן זה הוא דורש את הכתוב: "נהלת בעוז אל נוה קדשך" (שמות ט"ו). כי לבא לארץ ישראל שהיא כלליות כל הקדושות צריכים לזה הרבה

גיעות, התגברות ואומץ רוח, וכמו שהתורה ניתנה לישראל רק מפני שהן עזין כדחז"ל, כי גלוי וידוע לפנינו את העוז והאומץ הנחוץ לו לעם שיקבל

את התורה - הן בכלל: נגד העמים הבאים ומונים אותנו על קבלת התורה ועל קיומה, הן בפרט: נגד העזי פנים, המלעיגים שבכל דור, — והעיקר

בפרטי פרטיות: כמה מן הגבורה, האומץ, ההתמסרות, נחוץ לו לכל הבא לטהר עצמו ולקבל עליו עול מלכות שמים שלימה. - כמו כן, כל דבר

שבקדושה בפרט "ארץ ישראל" - מקור וכלליות כל הקדושות, אי אפשר להגיע אליה כי אם על ידי התגברות עצומה על כל המניעות הגדולות

המשתטחות נגדו, בחי': נהלת "בעוז" אל "נוה קדשך".

וחבת הארץ גדולה היא כל כך אצל מוהר"ן זצ"ל עד שהוא מוצא בדברי הכתוב: "לך - לך מארצך כו" - שהמלים לך - לך נאמרו בכוונה

תחילה להורות, כי לפי גודל קדושת ארץ ישראל ומעלתה' ראוי הוא לכל אדם לעלות אליה אפילו רגלי - במובנם הפשוט של המלים

"לך לך"...

לקדושים אשר בארץ / שמואל מאיר חשין

תקר קברי צדיקים ומקומות הק'

נחשפו תמונות המערה המפוארת לפני חורבנה כפי שצולמו בידי החופרים רגע לפני החורבן. התמונות מופיעות בספרו של הרב הרצברג) פתח מערת אביי ורבא עצמה היתה מכוסה לגמרי במפולת עפר ונחשפה לאחר מכן.

ימים ספורים לאחר מכן הגיעה למקום בחשאי משלחת רבנים מירושלים, ביניהם רבי זלמן בריזל ז"ל. בעודם עומדים ומתבוננים בחורבן יצא לעברם קצין מתוך המחנה בכונו אליהם את נשקו!!! כמה מאנ"ש שהצליחו גם הם לחדור למקום מצאו את קבלן העבודות, שפנה אליהם שימהרו להודיע למי שרוצה לבקר במקום כי רק בימים אלה אפשר לעשות זאת, שכן עם גמר העבודה שוב לא תהיה שום אפשרות שבעולם להשתטח במקום, לנצח! המשמעות היתה ברורה: המערות עתידות להמחק כליל רח"ל - - -

מובן כי כמה סערה אדירה, כלל ישראל בארץ ובחו"ל לא נשאר אדיש למשמע הסכנה האיומה המרחפת על קברות הצדיקים, כל מי שעסק בתורה בימים ההם והזכיר "אמר אביי" "אמר רבא", לבו החסיר פעימה, האם באותו זמן שהוא לומד את תורתם יש מי שפוגע בעצמותיהם??? מתנדבים שהו במקום בדרך קבע כדי לעמוד על המשמר, ביניהם ניתן לציין את מיועדנו רבי אלעזר אנשין שסיפר לי ששהה במקום אף בשבת קודש! כדי להגן על אחת המערות שנמצאה בתוך שטח המחנה פנימה.

החלו מגעים בין רבי דוד שמידל לבין האחראים על המקום, הצבא הסכים 'להבטיח' שלא יפגע בשאר המערות ושבעתיד תהיה גישה חופשית למקום, אף הוסכם לבנות מחדש את ציון רבי יהודה נשיאה על סמך מפות ישנות ומדויקות, אך בד בבד העבודות בסמוך למערות נמשכו במלוא עוזם. היה זה הגאון הסטייפלר זצ"ל שהתריע כי הדבר הראשון הוא לעצור את העבודות תיכף ומיד, שכן אם עדיין עובדים בשטח אי אפשר לסמוך על שום הבטחות לעתיד בנוגע לגישה חופשית למקום. גם הפועלים הפשוטים במקום הודו כי צורת העבודות מחייבת חסימת השטח לתמיד.

נקצר במקום שאמרו להארץ, לאחר שהצבא לא עמד בסיכומים, העבודות נמשכו ונמשכו וגם לא הסכימו להוציא את שטח המערות מגדר המחנה, זאת בנוסף לסירובם של הארכיאולוגים להחזיר את העצמות הגזולות - נפתחה מערכה עצומה של הפגנות גדולות בארץ ובחו"ל, שבסופו של דבר הכריעו את המערכה לטובה. כ"ג שבט, ז' אדר, ה' אייר - היו ימים בהם יצא ציבור גדול למקום, ובחסידי שמים הביאו להסדרת המקום כשמבנה רבי יהודה נשיאה נמצא בכעין 'מובלעת' בתוך המחנה, ואף הוחזרו עצמות מערות בני רבי

"אמר אביי, אמר רבא..."

בפסגת אחד ההרים הגבוהים ביותר בגליל העליון נמצאת חורבת 'יבנית', או בשמה המוכר יותר "אבנית". סמוך למערות הקבורה הרבות הפזורות בשטחה, אשר חלקם נחרבו ונחפרו רח"ל ע"י הארכיאולוגים ימ"ש, מתגלה נוף בראשיתי קסום ומהמם ביותר; במורד התלול ניתן להבחין ב'עמוקה', ציון התנא רבי יונתן בן עוזיאל נצפה כאילו מחלון המטוס, ברקע בצד ימין רואים את עמק החולה המעוטר בהרי הגולן ובאופק מתנשא הר החרמון במלוא תפארתו. המקום התפרסם במיוחד בשנת תשל"ט לאחר שהשלטונות שבנו במקום מחנה צבאי ענק, נעצו טלפיהם בעומקם של המערות ומתוך קהות חושים מוחלטת אף ההינו להרוס חלק מהמערות המיוחסות זה אלפי שנים לתנאים ואמוראים אשר מפיהם אנו חיים עד היום הזה. מי לא יחרד כאשר מזכירים את שמם של אביי ורבא, רבי יהודה נשיאה ובית דינו דשרו משחא, בני רב פפא ורב חסדא, ועוד, כמה רחוק צריך להיות כדי לפגוע במקום מנוחתם.

היהדות החרדית הראתה אז את אחת משעותיה היפות, מתוך אחדות מוחלטת התלכד כל הציבור החרדי בראשות רבותינו הבד"צ דפעי"ק ועל צבאם הגה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע שהיה אז בערוב ימיו ממש וטרם בגופו להגיע להפגנה הענקית במנהטן מול השגרירות הישראלית, זכור בפי רבים ההפגנה הגדולה שהתקיימה ביום כ"ג שבט תשל"ט במקום החילול, היה זה יום חורפי וקר למדי, מה שלא מנע מעשרות רבות של אוטובוסים להגיע למקום ולהביע את הכאב העצור. כפי שנסקר במאמרנו זה, המאבק הצליח מעל למשוער, הובטח שמירתם של המערות ששרדו והעצמות שנשדדו באכזריות הוחזרו ונקברו בכבוד גדול בקבר מיוחד בתוך המערה הארוכה והעמוקה. כמו כן נתייחס לטעות הנפוצה אודות מקום מערת אביי ורבא, נביא את שני השיטות האחרות וננסה להבין מי מהם נאמן יותר למקור...

המערכה הגורלית

היה זה שנים ספורות לאחר מלחמת ששת הימים, שלטון הרשע החליט לנצל את פסגת הר כנען החולש בצורה איסטרטגית על פני כל הסביבה והקים עליו מחנה צבאי ענק, שלימים הפך למרכז פיקוד הצפון על כל המשתמע מכך. עבור חסידים ואנשי מעשה, שנהגו מאז ומתמיד להשתטח על קברי אביי ורבא ורבי יהודה נשיאה הנמצאים בצד המזרחי של הפסגה, הפך הדבר למשימה לא פשוטה בכלל. מידי פעם היו אנשי הצבא מונעים את הגישה למקום, כאילו מטעמים בטחוניים, אולם לאחר פעילות נמרצת בשנת תשל"ב ניתנה הבטחה בכתב מטעם מפקדי הצבא שתנתן גישה חופשית למבקרים בדרך העוקפת (זו היא הדרך המובילה כיום למקום).

בסוף ימי הקיץ תשל"ח הגיעה שמועה נוראה לאזניו של הגר"ד שמידל שליט"א יו"ר אתרא קדישא: סימנים מחשידים התגלו סמוך למערות הקבורה, טרקטורים וכלים כבדים החלו לערוך עבודות תשתית במקום

ומתקרבים במרחק 'אפס' למערות עצמם. בתחילה נשלחו שני פקידים רשמיים כדי לבדוק את המקום, אולם הם נתקלו בסירוב מוחלט להכנס. אט אט הגיעו גם דיווחים של מתפללים שנמנעה מהם הגישה לקברים - ואז נדלקה נורה אדומה ומחרידה!

בתחילת חודש חשון תשל"ט הצליח ר' דוד שמידל להגיע למקום בחשאי עם מספר פעילים, כאשר מיועדנו ר' שמעון (ברי"נ) אנשין עוזר להם במציאת וזיהוי המקום. עיניהם חשכו למראה החורבן, כמעט ואי אפשר היה לזהות את השטח, לא נשאר זכר מגל האבנים שציין את קבר רבי יהודה נשיאה ורק לאחר מאמץ רב ושוטטות בין פסגות ההרים הצליחו למצוא את המקום המדויק. הפועלים שעבדו במקום התחמקו משאלות וסירבו בתחילה לשתף פעולה, אולם לאחר שדיברו על ליבם הודו כי חפרו כבר והרסו שני מערות מצד דרום, לא לפני שרוקנו בידי הארכיאולוגים שלקחו איתם שלל ארונות קבורה מאבן מלאים בעצמות קדושות רח"ל. (שנים לאחר מכן

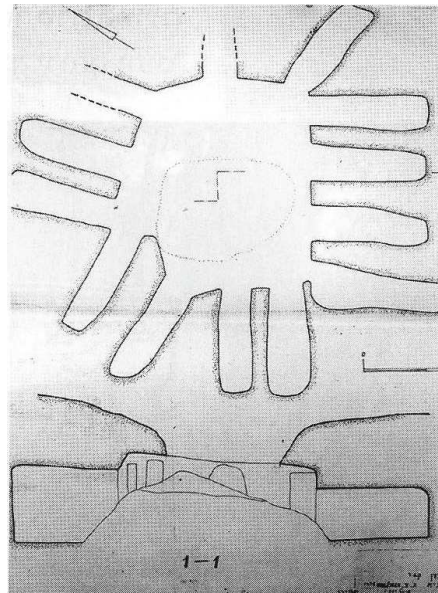
פפא ואב"י. יצוין כי כל עבודות הבינוי במקום נעשו בסביבות שנת תשד"ס בפיקוחו הצמוד של מיודענו הרה"ח ר' נח שטרנפלד שליט"א כפי שסיפר לי בעת כתיבת המאמר.

כעת נעבור לבירור המציאות בשטח:

מערת כוכים

בשער הגלגולים מביא מהרח"ו בשם האריז"ל רק את קברות אב"י ורבא באבנית ואינו מזכיר שם צדיקים נוספים. לפני שנעתיק את לשונו נדגיש כי כל אלו שחקרו את הנושא

תמימי דעה כי אין כוונתו על המערה המיוחסת כיום כמערת אב"י ורבא, שכן זו היא מערה ארוכה ועמוקה ללא כל כוכים כלל. וזה לשונו של רבי חיים וויטאל: "בכפר אבני"ת יש שם מערה, שבה קבורים אב"י ורבא. והנה הפתח לצד מערב, ובתוכה הרבה כוכים, והנה בכרך שבקרון מזרחית דרומית ממש, שם קבור אב"י. והכרך הסמוך לו העומד בצד דרום ממש, שם קבור רב דימי מנהרדעא. והכרך הסמוך לו אשר בצד דרום ג"כ, והוא כרך יותר רחב מוכר ר' דימי הנזכר, ושם קבור רבא, והוא בכרך האמצעי שבצד דרום, ושאר הכוכין לא הגיד לי מה הם".

תשריט הארכיאולוגים. שים לב לחץ בפניה השמאלית העליונה המציין לצד צפון

המערה המקובלת

אמנם בפי תושבי צפת הוותיקים, כגון רבי בערל זילברמן ז"ל, היה ברור כי אב"י ורבא קבורים במערה העמוקה והארוכה המצוינת כיום ע"י "קדמונו". כך גם נראה ברור מתיאוריהם של בעלי המסעות ממאות השנים האחרונות, כגון בעל חִיבת ירושלים "בצד מזרח מערה ארוכה נפלאה, פתוחה למזרח

ואומרים ששם קבורים אב"י ורבא, ומן המקום ההוא רואים את כל המישור עד הירדן". וכן במסע מירון "המערה גדולה ורחבה, שחוף ירדנו לתוכה דרך פתח הצר וקטן". וכן בשערי ירושלים "במזרח ההר בשיפולו יש מערה נאה עם כוכין, ארוכה ונפלאה, ושם

קבורים אב"י ורבא ומן המקום ההוא רואים את כל ככר הירדן" ועוד. יצוין כי חלקם (מסע מירון וגבעת שאול) מוסיפים קבלה מעניינת: "שיחה היא בפי

יושבי ארץ הקודש כי מהמערה הזאת מחילה תחת לארץ בדרך נכון לירושלים עיר הקודש, ומוצא המערה היא המערה אשר על הר הזיתים בצד בית החפשי"ת..."

אולם הבעיה היא כי כל המקורות בטלים ומבוטלים מול דברי האריז"ל שברוח קדשו הצביע על מערה אחרת, שיש בה הרבה כוכים, כשהוא מתמקד על צד דרום אשר באמצעו קיים כרך רחב מהשאר, ואילו מערה זו חצובה בצורה חלקה לגמרי, ללא שקעים שיכולים להזכיר כוכים בכלל, וישנם אף המטילים ספק אם המערה שימשה לצורך קבורה בכלל.

המערה השניה

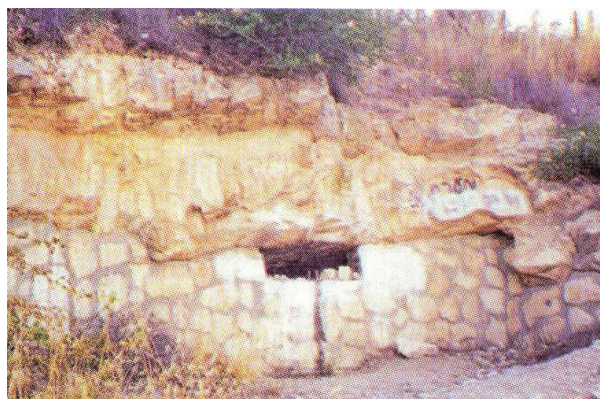
בפעם הראשונה שזכיתי להיות במקום עם הרה"ח ר' נד"ש שליט"א, הוביל אותי למערה השניה משמאל למערה המקובלת, בידיו החזיק ספר "קדמונו" והראה לי מבעד לחלון המערה כיצד כל דברי מהרח"ו מתאימים למערה זו, ראינו במקום הרבה כוכי קבורה, חלקם בצד דרום, ובאמצע קיים כרך גדול ורחב משאר הכוכים (קבר רבא), מה שמתאים ביותר עם תיאור מהרח"ו. (יתכן שצריך לבדוק שוב את המערה מבפנים, כי כבר חלפו שנים רבות מאז

ואני זוכר היטב את סדר הכוכים ומיקומם). אמנם קושיא אחת נשארה, שכן הפתח צריך להיות בצד מערב, ואילו כאן הפתח הוא מצד מזרח. קושיא זו עומדת בעינה בכל מקרה, שכן כל המערות בחלק זה של ההר פתוחים לצד מזרח.

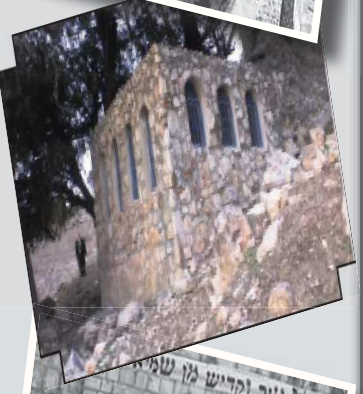
גם הגה"ח ר' אביש ציינווירט שליט"א בספרו אבן השוהם מתייחס לקושיות אלו וז"ל: "וצ"ע כי המערה

שבאבנית שאומרים עליה כיום ששם קבורים אב"י ורבא, הפתח שלה לצד מזרח וגם אין רואים בה כוכים, ואולי י"ל שאב"י ורבא קבורים בהמערה שאחרי המערה הנ"ל ששם יש הרבה כוכים, אבל מכל מקום צ"ע כי גם מערה ההיא פתחה לצד מזרח, ואולי י"ל שהכוונה שאב"י ורבא קבורים

בהמערה שבמערב ההר שהמערה ההיא פתחה לצד מערב וגם יש בה הרבה כוכים". נראה מדבריו כי היה

המערה השניה בעלת הכוכים

לקדושים
אשר
בארץ

דברי, שאם השרטוט נקרא בצורה אחרת, או שקיבל מידע נוסף שאינו מובא בספר, יתכן שהצדק עימו).

כשברכי דא לדא נקשן מרוב פחד והלם, הצלחתי לשכנעו כי "בסך הכל" אני מנסה למדוד את המערה לצרכי מחקר בלבד וכי אין לי שום כוונות זדון לרגל אחר הנעשה בתוך המחנה "הסודי" והשמור ... בכל אופן המרחק מתאים להפליא וככל הנראה מערה זו היא מערת רבי יהודה נשיאה ובית דינו.

A group of men, likely Hasidim, are seated in a circular arrangement within a dark, rocky tunnel. They are wearing traditional black clothing and hats. They are facing a bright, circular opening at the end of the tunnel, which appears to be a source of light. The tunnel's interior is rough and textured, with some light reflecting off the walls. The men are sitting on simple chairs, some of which are green plastic chairs. The overall atmosphere is solemn and focused.

רבי נד"ש אמר לי בשעתו כי לדעתו מערה זו היא בעצם מערת קברו של רבי יהודה נשיאה והיא באמת הולכת עד לתחתית גל האבנים המציין את קבר רבי יהודה. זו גם שיטתו של הרב הרצברג בספרו הנ"ל.

לסיכום:
קברי אביי ורבא ורב דימי מנהרדעא, ככל הנראה נמצאים במערה השניה משמאל למערה המקובלת. המערה המקובלת היא ככל הנראה מערת רבי יהודה נשיאה אשר מצבתו נמצאת בדיוק מעליה. שיטת הרב הרצברג נסמכת על תשריט שבאופן פשוט ג"כ אינו מתאים לדברי מהרח"ו.

קברי אביי ורבא ורב דימי מנהרדעא, ככל הנראה נמצאים במערה השניה משמאל למערה המקובלת. המערה המקובלת היא ככל הנראה מערת רבי יהודה נשיאה אשר מצבתו נמצאת בדיוק מעליה. שיטת הרב הרצברג נסמכת על תשריט שבאופן פשוט ג"כ אינו מתאים לדברי מהר"ח.

[illegible]

קריאת הבד"צ לעלות לאבנית ז' אדר תשל"ט

אם מותר לי להכניס ראשי בין ההרים, הייתי מתרץ את הקושיא בדרך אפשר ובדוחק, שהכוונה "פתחה לצד מערב" היא כאשר עומדים **מחוץ** למערה, אז כאשר רוצים להכנס למערה הרי פתחה לצד מערב ביחס למקום העומד בחוץ.

אכן בספר מקומות קדושים וקברי צדיקים בגליל קובע כי לדעתו מערת אביי ורבה נמצאת בצד המערבי, תיכף בתחילת דרך העפר, בתוך מחנה הצבא מתחת למיכל מים ואנטנה גבוהה. הוא עצמו לא היה במקום ומסתמך רק על תרשים המערה שנערכה בידי הארכיאולוגים שחשפו את המערה בשנת תשל"ט. לדבריו מערה זו "פתחה למערב והכוכים בתוכה בדיוק כפי שתואר רבי חיים וויטאל". (הגם שקצת קשה לקבל כי מהרח"ו התכוון על מערה שהיתה מוסתרת באדמה ונחשפה רק ע"י הארכיאולוגים, בעוד שבספרי המסעות מבואר כי אנשי צפת היו משתטחים במקום בצורה קבועה ורצופה, ומנהגם היה לעלות למקום מדי שנה בשנה בר"ח אייר כפי שמתאר רבי משה ריישר בספר שערי ירושלים משנת תר"י. משא"כ טעות בין שתי מערות סמוכות זו לזו מסתברת יותר).

16 /// "מימי הנחל" | חג הפסח תשע"ד

חידושים וביאורים בתורה הזמנית

תורה כ"ד "אמצעותא דעלמא"

את המאמר דנן קיבלנו שעות ספורות לפני פטירתו הפתאומית, כאשר המנוח דיבר עם אחד העורכים זמן ממושך והתעניין בדבר הוצאת גליונו זה. יהא זה לעילוי נשמתו אברהם נחמן שמחה בן אלעזר תנצב"ה

שהוא איש צר ואויב היינו תוקפא דדינא.

והנה עתה דאתנין לימי פסח הק' י"ל שע"כ ביטול ובדיקת החמץ מתחיל כבר ל' יום קודם החג והיינו שהוא מתחיל ב"יום הפורים עצמו" כי מבחינת פורים נמשך הכנעת הסט"א שהם בחי' החמץ והשאור, וע"כ צריכין לחפש החמץ בחורין ובסדקים לבלי להשאיר שם שום שמץ חמץ בשום חור וסדק שבנפשו כי אין שום מקום לעצבות שישרה בתוכו אחר שזכינו לתורה מחדש בפורים ולהתקרב לצדיקים כאלו היודעים לתקן תקונים גדולים ונוראים כאלו בכל דור, וע"כ הפיל פור הוא הגורל מיום ליום ומחודש לחודש שמת בו משה כמשאחז"ל והוא לא ידע שבאותו חודש ג"כ נולד משה והיינו כי אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא כמו שאמרו בזוה"ק והוא לא ידע שכמשה בדורו שעמד מול פרעה ואמר לו בנערנו ובזקנינו בצאננו ובבקרנו נלך כי חג ה' לנו [וכמב"פ] כמו"כ יש בכל דור ודור בחי' משה ומרדכי שזועקים זעקה גדולה ומרה כנ"ל ואינם מתיאשים ח"ו ומעוררים בכל פעם את ישראל לצאת מן הגלות בכח התגברות השמחה בבחי' כי חג ה' לנו וכמו"כ.

וע"פ זה יוצא שימי הפסח הק' הם ימי התעוררות נפלאים לענין השמחה הנ"ל כי פסוק הנ"ל היינו הכתוב בנערנו ובזקנינו נלך כי חג ה' לנו קאי על חג הפסח שאז נאסר לנו החמץ שהוא בחי' העצבות והמ"ש, ואז צריך רק לאכול מצה שהוא בחי' השמחה והעונג וכמ"ש למען תמוצו והתענגתם שהוא היפך הס"א והתוקפא דדינא, וע"כ אז בליל פסח האיר להם אור הגדול הנמשך מבחי' אור א"ס וזכו כל ישראל שיאיר להם בחי' המטי ובחי' הרצוא המב"פ והיינו בחי' כי חג ה' לנו היינו שע"י בחי' החג והשמחה ייצאו מהגלות בבחי' כי בשמחה תצאו המב"פ, ואפשר לרמז בפסוק הנ"ל כי חג ה' לנו שע"י השמחה הנ"ל נתקיים בהם הכתוב "ה' לנו" היינו שזכו להשגה גדולה כזו של אור ה', בבחי' מה שארז"ל ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל ובבחי' משארז"ל תינוקות אמרו זה אלי ואנוהו מגדל האור שהיה אז.

וע"כ חמץ אסור במשהו, כי בבחי' משהו שם עיקר התחלת אחיזת הס"א שהיא יונקת ומתלבשת על בחי' מלכות דעשייה שהיא בחי' משהו ובבחי' זו של "משהו" שם עומדים הצדיקים שבכל דור לקדשו ולהעלותו מן הס"א והתוקפא דדינא שזה בחי' מה שמוכא שמשוהו נוסריקון משהו-ו היינו בחי' המשכת אור הצדיקים לקדש את בחי' המשהו שבו נאחזים הס"א והעצבות שהם בחי' החמץ כנ"ל.

ויש לרמז בשירת הים בכתוב את השירה ה"זאת" לה' כי זאת הוא בחי' מלכות כידוע שהיא ספירה השביעית שכלול בה כל האורות מא' עד תי"ו כמוכא במאורי אור, ולענינו היינו בחי' השירה והשמחה של המצוות שע"י מתעלה המלכות מבחי' מלכות דעשייה עד בחי' הידים שהם ז' דרגין כמב"פ.

וזה ג"כ בחי' ז' ימי חג הפסח הק' לרמז על בחי' העלאת המלכות מדרגא לדרגא בז' בחינות וספירות ואח"כ תיכף סופרים לעומר שהם שבע שבועות כי אח"כ עיקר העבודה באתערותא דלתתא לתקן המלכות ולהעלותה מדרגא לדרגא מיום ליום ומשבווע לשבווע עד שבועות שאז זוכין להשגת התורה שהיא האור אין סוף, וע"כ מת דוד בעצרת שאז נשלם בנין המלכות שבוה עסק דוד כל ימיו ועיקר עלייתה היה ע"י ספר התהילים שהוא שירות ותשבחות, והתגברות שמחת המצוות בכל הדרגות, וע"כ גם ימיו היו שבעים כנגד הז' ספירות שנתקן על ידו, וזהו הרמז המוכא שדוד בן ישי גימ' שכינה ע"ה, כי הוא אשר העלה ותיקן בחי' השכינה בחי' שלימות השמחה.

כן יש לרמז בלישנא בפסחים אור לארבעה עשר בודקין את החמץ כי ארבעה עשר מרמז על דוד שעולה "יד" כמוכא ולזכות ל"אור" הא"ס הזה לזה צריך "בודקין את החמץ" היינו לבטל ולשרוף את בחי' העצבות והמ"ש, יזכנו השי"ת שזוכה לילך בדרך הק' של הצדיק אמת לטוב לנו כל הימים והשנים.

הרה"ח ר' אברהם נחמן שמחה וייצהגדלר ז"ל

דרוש על הקשר שבין ימי הפורים לימי הפסח

מיוסד עפ"י תורה כ"ד קמא - התורה הזמנית

מבואר בתו' י' שענין פורים זה בחי' השמחה שבידין וברגלין, המחאת כף וריקודין שע"י נתקיים הכתוב 'פורח דרכני לבדי' ובתו' כ"ד כתוב שע"י שמחת המצוות זוכין לבחי' בנין ביהמ"ק בבחי' מקדש ה' כוננו ידיך עד שזוכין להשיג אור א"ס שהוא למעלה מנר"ן, ויש לרמז שאחר שקיבלו התורה מחדש באהבה כמו שדרשו חז"ל עה"כ קיימו וקבלו היהודים זכו שדרשו בנה של אסתר שלח את כל בני הגולה לעלות לארץ ישראל ולבנות את בית המקדש מחדש והיינו מקדש ה' כוננו, ע"י בחי' ידיך, בחי' המחאת כף ושמחה המב"פ, כן י"ל במאחז"ל חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי היינו שזוכה לשמחת המצוות כל כך עד שישגי בחי' דלא ידע היינו ההשגות שלמעלה מנר"ן.

ועיי"ש בלשון רביה"ק שם בתו' כ"ד ועל ידי השמחה יתבטלו הקליפות בבחי' וימדרם בחבל השכב אותם ארצה וזה מושחו היינו המדידה לכלות אותם עכ"ל. כי בפורים זכו ישראל לבחי' זו של אייתו אשלו ומושחו המב"פ שזכו לגבור על אויביהם ולתלות את המן ובניו על העץ אשר הכין למרדכי ומדדו העץ כדי לתלותם אחד אחר השני בבחי' וימדרם בחבל עד שישפיק העץ לכולם.

וזהו ג"כ שכנגד העשר בחינות ממלכות דעשייה עד הכתר שבתיקונו מכלים את הס"א המגברת העצבות וגורמת מחמת זה לגלות שהם בחי' המן ובניו ועתה כנגד זה ברבות השמחה ע"י מכלים אותם בבחי' זה לעומת זה ומחמת זה גם יצאו מהגלות ונתקיים בהם כי בשמחה תצאו וכלו את המן ועשרת בניו, ופני המן חפו זה בחי' העצבות דסט"א שחזר עתה עליהם וישראל זכו לתכלית השמחה.

ואפשר לרמז במגילה ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, אורה היינו בחי' אור אין סוף שבא על ידי השמחה והששון שבשמחת המצוות ודרז"ל אורה זו תורה היינו בחי' האור א"ס שיש בתורה ע"י בחי' השמחה של מצוה שהם מילה ותפילין כמו שארז"ל לענין מילה שמחת שקבלוהו עליהם ישראל בשמחה עדיין היא בידם ועושים אותה בשמחה, כי שמחת שלא עשני גוי שהוא שמחת המילה אין שום אחיזה להסט"א בה ולפי זה יתפרש הכתוב ליהודים היתה 'אורה' בחי' השגת אור אין סוף וזה נעשה ע"י 'ושמחה' והשמחה באה להם מבחי' 'ששון' שהוא שמחת שלא עשני גוי ומשמחת 'ויקר' אלו תפילין שהוא בחי' השמחה שאמר התנא דהוה קבדח טובא תפילין קא מנחנא, כי מילה ותפילין הם שני האותות של שמחת יהדותנו כי מי שאינו מניח תפילין הרי הוא בכלל פושעי ישראל בגופן כמשחז"ל ונפגם אצלו בחינת האות וע"י קיום ב' מצוות הללו על ידם זוכין לשמחת כל המצוות.

והנה יש לרמז שכנגד העשרה דרגין ממלכות דעשייה שעולה עד לכתר דאצילות הם ה"א דרגין שכנגדם בבחי' זה לעומת זה הם המן ועשרת בניו כי המן הוא כנגד כתר דסטרא אחרא שזה בחי' מה שביקש יביאו לבוש "מלכות" וכו' ואשר נתן "כתר" מלכות בראשו, כתר-מלכות היינו לרמז על כל הדרגות מבחי' מלכות עד בחי' הכתר לרמז על כל הדרגין דמסאבותא, ועשרת בניו הם כנגד העשרה דרגין ממלכות עד חכמה דקליפה.

והנה מוכא במנות הלוי שאף שמוזכר בסעודתו של אותו רשע את כל העושר והשפע אבל לא מצינו במגילה בפירוש השירים והכלי זמר וכיוצ"ב שהיה באותה הסעודה, ולענינו אפש"ל על בחי' העצבות והתוקפא דדינא שהתגבר אז בתכלית, וע"כ אין להסט"א הקשה הוזה שום אחיזה והתפארות בשירה וזמרה.

כן ראה גם ברוקח שע"כ נזכר במגילה ד"ן פעמים שם המן לרמז על בחי' הדין, היינו שבא לרמז על בחי' התוקפא דדינא שהתגבר אז על ישראל ע"י המן

פירוש על פיוט "חד גדיא"

[אמר המעתיק: זאת מצאנו באמתחת הכתבים של אמר"ר זצ"ל הכ"מ, וכפי הנראה מהכת"י נרשמו הדברים תיכף כשעלו ברעיונו ולא השלימם כל צרכם, ולכן תיקננו בכמה מקומות והוספנו מ"מ, פיסוק וניקוד לתועלת. ולפלא הדבר סיומא דמילתא שחרט על הגליון "ויבולע המות לנצח"!]

חד גדיא דא יוסף צדיקא שנקרא גדי ע"ש הכתוב [תהילים פ'] נוהג כצאן יוסף (עי' בתוספות שני' מס' סוטה בענין ארוננו של יוסף).

דובין אבא בתרי זוזי כשחזו"ל [שבת י'] בשביל משקל שני סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו, נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים.

שונרא לשון "שונא-רע" הם השבטים אחי יוסף, ששנאו אותו על הביאו דבתם רעה אל אביהם. ואכלה לגדיא ע"ש ששחמו שער עיזים, ומכרו אותו למצרים, וגרם החטא וירדו יעקב ובניו מצרימה.

כלבא זה פרעה "אשר לא ידע את יוסף" [שמות א'] ונבח בעזות פנים ככלב "מי ד' אשר אשמע בקולו"? [שם ה']. ונשך לשונרא שחיסר ונשך משבטי ישראל בהשלכת הזכרים ליאור וברחיצת דמן של תינוקות ובשימת הילדים בבנין במקום לבנים. [מובא במדרש הגדול [שמות ז], פרעה נתנאה בטפשותו! א"ל הקב"ה למשה, זה הטיפש אין לי אלא להכותו במקל, לכך בא אליו במטה].

חוטרא זהו המטה של משה רבינו ע"ה שיוסף קבלם מאביו כידוע, [וברדת יעקב מצרימה לקחו בידו ויתנהו אל יוסף] "ילקוט שמעוני שמות קסח). והכה לכלבא אשר הכה את פרעה בעשר מכות שהיו חקוקין בו כידוע, ועל ידי זה הוציאם ממצרים לקבל את התורה שהיא הלוחות שחקוקים בהם "הדברות והלוחות הם ארכן ו' ורחבן ו' צורת מקל (עי' לקו"מ א'). וידוע שהמטה וגם הלוחות היו מסנפרינון, ולכך אפשר לפרש החוטרא על המטה וגם על הלוחות.

נורא זה אש העגל שחטאו בו ישראל ושרף לחוטרא שגרם שבירת הלוחות ועי' בפרש"י בפרשת העגל [שמות לב, ה.]: שזרקו בתוך האש את המס שכתב בו משה "עלה שור" להעלות ארוננו של יוסף.

מיא זהו טחינת העגל עד אשר דק לעפר והשליך אל הנחל, "ויזר ע"פ המים וישק את בני"י" (לבדקן כסוּמֹת כמאמר חז"ל) לכפר במקצת עון העגל ע"י ביטול הע"ז. עיין פרש"י [שם כ'] בשם חז"ל [ע"ז מ"ד] שג' מיתות נידונו שם בסייף, ובמגפה ע"י מלאך המות, ובהדרוקן ע"י בדיקת המים כסוּמֹת וכלהלן:

תורא זה עם ישראל שנמשלו לבני יונה (עי' רש"י בראשית ט"ו) ושתא למיא שמשוה השקה אותן את המים המעורבין בעפר העגל לבדקן כסוּמֹת (כמאחז"ל) זהו הדרוקן.

השוחט מרמו על בני לוי על שם שהם המתעסקים בשחיטת הקרבנות, ושחט לתורא במעשי העגל הרגו בבני ישראל כג' אלפי איש זהו מיתת סייף.

מלאך המות רמז על מיתת המגיפה ע"י מלה"מ ובא הביאור "ושחט לשוחט" לומר שהוסיף על שחיטת השוחט ועי' פרש"י שם ע"פ "וביום פקדי ופקדתי וכו'" ואין פורענות באה על ישראל שאין בה קצת מפרעון עון העגל.

ואתא הקב"ה לעתיד לבוא, כשיזכנו השי"ת ברוב רחמיו וחסדיו לגאולה שלימה העתידה ויערה עלינו רוח טהרה ממרום, אז כביכול הקב"ה בכבודו ובעצמו – א–ל נקמות ד' א–ל נקמות הופיע.

ושחט למלאך המות ויקויים בנו מקרא שכתוב (יהזקאל ל"ו) "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וכו'" והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם ל'ב'–ב'שיר", ואז נהי' חרות ממלאך המות כמו שהי' בשעת מתן תורה, כשאחז"ל (אבות פ"ו) ע"פ "חרות על הלוחות – אל תיקרי חרות אלא חירות – חירות ממלאך המות" (מד"ר שמות מ"א, תנחומא שמות ט"ז). ויבולע המות לנצח' "ואתם הדבקים בד' אלקיכם חיים כולכם היום" לחיים הנצחיים ולעולמי עד, שאין בו הפסק עולמים במהרה בימינו אמן. [עד כאן מכת"י]

אגרות נחמני

אוצר מכתביו של
הרה"ח רבי נחמן ישראל בורשטיין ז"ל
המתפרסמים כאן לראשונה

מכתבי עוז חביון מאשר שיגר למאות לידידיו אנ"ש היקרים בארץ
ובחו"ל, המלאים אור נגהות בנתיבות הנחל נובע מקור חכמה, ובהם עצות
ישרות למכביר לעובדא ולמעשה, חידושים ופרפראות המבארים בטוב טעם
מאמרי חז"ל ומנהגי ישראל, סובבים הולכים עפ"י הקדמות רביה"ק זיע"א.
רב תודות לבני החשובים שהואילו מטובם לגלות צפונות וגנוזות מאוצרו
להיטיב מטובו לאחרים.
המערכת

פעיה"ק ירושלים ת"ו ג' בניסן עתידין ליגאל תש"מ לפ"ק

בס"ד

שפע קודש / וכל טוב בגודש / יגיעו בזה החודש /
למעלת כבוד ידי"ג חביבאי / דיתב בתוונא דליבאי /
בצל אהבת איתן אדוננו הנ' חל' ג' ובע' מ' קור' ח' כמה וכו' וכו'
כבוד הר"ר ... בן ... הי"ו ג' נ"י ויפיע ע"ש כל ביתו שיחיו לאויוש"ט.

"קמחא דפסחא" - באורה של ברסלב
בהתקרב ימי חג הפסח הבעל"ט, ימים המבורכים והחודש אשר ישועות בו מקיפות, הנני לברך אותך וביתך וכל משפחתך, בברכת המועד ושמחת הרגל, וכשרות הפסח כראוי בגו"ר וכל מילי דמיטב, מתוך שמחה וחדוה גדולה, ונחת ובריות ופרנסה בריוח, והרחבת הדעת והמוחין לקבל קדושת הפסח ואורותיו הק' והגדולים.
ונזכה כולנו לפני הפסח, לערוג ולצעוק להשי"ת בתשוקה גדולה - רבנו של עולם, הטעימיני נא טעם פסח... רבש"ע הטעימיני נא טעם מצה... - טעם ארבע כוסות של גאולה... - טעם מצות סיפור והגדת יציאת מצרים... - טעם כל המצוות הנהגות ביו"ט קודש זה... - ועי"ז נזכה באמת לטעום טעם אור הגנוז, טעם אור רביז"ל ותורותיו, שיחותיו ועצותיו ותיקוניו הק', אשר שמו הק' נרמז בשם פס"ח [גי' נחמני], ואם אין קמ"ח אין תורה וד"ל [עי' בספר באבי הנחל על ליקו"מ תורה ע"ד ח"ב], וזהו קמח"א דפסח"א ברמיזא. - יזכנו השי"ת, להרגיש הנועם והמתקנות שבדעת רביז"ל, ונתענג בספריו הק', לטוב לנו כל הימים בזה ובבא לנצח אכי"ר.
הטוב והמטיב" ישפיע לך כל משאלות לבך לטובה, ותזכה לצאת מהרה מכל המצרים בגשמיות ורוחניות. ויערב לך ולמשפחתך שמחת הפסח, לחוג את חג המצות בנעימות ובדיצות, בהרחבת הדעת והמוחין בלי חימוץ כלל אפי' במשהו, אמן כן יהי רצון.

ידידך עוז בלב ונפש, המעתיר בעדך תמיד לטובתך הנצחיית
המצפה לאלתר לישועה וחסדים טובים ולבריות גופא
נחמן ישראל בן בילה גיטל, לישועה רבה ולרפו"ש.

~ קטע ממכתב נוסף, דברים מאירים כספירים קיום מצוות ליל הסדר ~

...יערב ויבוסם לו שמחת החג לקבל אותו בכשרות ובקדושה ובטהרה, כראוי לאיש הישראלי היודע מאור נפלא של רביה"ק הננמ"ח, שגילה לנו מרחוק אור קדושת הימים טובים, אשר כל קדושתם נמשך ותלוי באמונת והתקשרות לצדיקים אמיתיים [לקו"מ קל"ה]. ונזכה לילך לאורו הק' באמת, ולקיים בפשיטות עצותיו הקדושים, ולקבל טיפי המוחין של הצדיקים ע"י קיום המצוות הנהגות בפסח בחי' פה-סח:
א. בסיפורי יציאת מצרים שנכיר על ידם את מי שאמר והיה העולם בבחי' שבח הצדיקים צדיקו של עולם.
ב. ובאכילת מצה נתקשר אליו ז"ל דעביד מצותא ומריבה עם הסט"א, ויציל מחימוץ המוח ומהרהור אחר התלמיד חכם האמיתי [לקו"מ ח"א תורה ה' ולקו"מ סי' פ"ג].
ג. ועי"שתיית הד' כוסות נזכה לעורר המוחין מתרדמתן, וזכה נעשה ראש לרומם המוח והדעת ולקשר עצמינו לראש בני ישראל [לקו"מ ח"א תורה כ'].
ד. ועי"המורו וטבילתו בחרוסת - אותיות ח'ס ר'ו"ת, נזכה לקבל כל מרירותנו בגשמיות וברוחניות באהבה ושמחה ובנפש חפצה, ולהתחזק ולטבול המרירות בריווינו להקב"ה בתפילות שירות ותשבחות, ובתהילות דוד בן ישי שיצא מרות שריוה להקב"ה כמאמר חז"ל [ברכות ז ע"ב].
ה. ולספר ההגדה בקול רם לתקן כלליות הגידין [לקו"מ ח"א תורה כ'].
ו. ולצעוק בתפלה של פסח כ"ש רביז"ל [לקו"מ ח"א תורה רא']. - ועי"ז נזכה להפוך כל השלא כסדר לכסדר "סדר פסח כהלכתו" - - -
וכאשר זכינו לסדר אותו כן נזכה לעשותו, ולבלות כל ימינו ושנותינו בטוב ובנעימים של הנועם העליון הנחל נובע מקור חכמה, ולחפש באוצרותיו גנוזים דמלכא עד כי יבא שילה בב"א.

ברחימתא עזיזא ובאהבת נצח, הדוש"ט באה"ר ומעתיר בעדו תמיד
ומברכו בשמחת וכשרות החג בתכלית השלימות כראוי
נחמן ישראל בן בילה גיטל בורשטיין

כוס תנחומין

מהררי ציון וירושלים משגרים אנו בזאת כוס תנחומין אל קדם הנגידיים היקרים העומדים לנס עמם לכל קדשי ברסלב, ובפרטיות למען מוסדות "מורשת הנחל" על כלל פעולתיו, ה"ה

הר"ר דוד אסולין הי"ו

הר"ר רחמים צפדיה הי"ו

ובנו הר"ר מאיר צפדיה הי"ו

על פטירת אמו / סבתם האשה הדגולה הצוה"ח אמה של מלכות

מרת **בהייה** בת ר' יהושע **אסולין** ע"ה מנוחתה עדן

זכתה להעמיד דורות ישרים ומבורכים בגולת אמריקא
ונפטרה בשם טוב ובשיבה טובה

המקום ינחם את כל המשפחה הכבודה

בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא תוסיפו לדאבה עוד

המשתתפים בצער

ה ה נ ה ל ה

אבל כבוד

יחד על כלל אנשי שלומינו הננו מבכים מרה את האבידה הגדולה בפטירתו הפתאומית של אחד המיוחד שבחבורה

הרה"ח ר' **אברהם נחמן שמחה** ב"ר אלעזר **ויצהנדלר** ז"ל

הוא האיש אשר הקים עולה של תורת ברסלב שבעל-פה בהדפיסו שמונת כרכי 'שיח שרפי קודש' אשר ממנו יתד ופינה לכל שיחות רביה"ק ותלמידיו הק' אשר נמסרו דור אחר דור והוא קיבצם וליקטם אל תוך פונדק אחד להעמיד אותם בקרן אורה, אף זכה להיות מגדולי המהדירים תורת רביה"ק ברוב פאר והדר, ולהפיצם לאלפים בכל רחבי תבל.

המקום ינחם את כל המשפחה הרוממה בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא תוסיפו לדאבה עוד
ובהמשך מעשיו הכבירים תנוחמו

המשתתפים בצער

ה מ ע ר כ ת

כי תקדמנו ברכות טוב

בלב ובנפש חפצה נחוי קידה קדם ראש כוללנו הנערץ, הפועל במסירות ללא ליאות למען עמלי התורה בטהרה, בכדי שיוכלו לשבת על התורה והעבודה, מתוך הרחבת הדעת, ועתה הרחיב ידו ביגיעה וטרחה יתירה להמציא "**קמחא דפסחא**" עבור לומדי הכוללים שיחיו, כדי שנוכל לחוג את 'חג המצות' בדיצה וחדוה מתוך הרחבה. ה"ה

הרה"ח ר' **אפרים נחמן אנשין** שליט"א

ראש הכוללים "אורות הנחל"

בתוככי ביהמ"ד הגדול דחסידי ברסלב מא"ש

ובמיוחד נקדם בתודה

הרה"ח ר' **נתנאל תפילנסקי** שליט"א

אשר השלים את מלאכת הקודש במסירות

ונברכם נאמנה: יה"ר מלפני אדון כל המעשים, שיראו ברכה והצלחה וסייעתא דשמיא בכל מעשי ידיהם, ויוכלו להמשיך לתמוך בעמלי תורה, להוסיף ולהרבות ספסלים לביהמ"ד, אך טוב וחסד ירדפם כל ימי חייהם לשבת בבית ה' לאורך ימים.

המברכים מקרב לב, לומדי הכוללים:

כולל חצות "אורות הנחל" כולל אחה"צ "עיון הלכה"

כולל "אור הנעלם"

התורה הזמנית

בר"ח אייר הבעל"ט

מתחילים בהתחדשות

תורה כ"ה "אחוי לן מנא"

המערכת

ברכת מזל מזוב חמה ולבבית לחברתנו היקרים:

ר' שמואל ב"ר מ' שפירא

ר' ישראל שיינפלד

ר' נתן יוסף ראובן אנשין

להולדת הבנות

ר' לוי יצחק

גרוסמן

להולדת התאומות

ר' אברהם צוקר

להולדת הבן